

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE
CUPRINZÂND BULETINUL SECȚIEI SOCIAL-ECONOMICĂ A „ASTREI“

Anul III
N-rul 6

Comitetul de direcție: Vasile Goldiș, D. Gusti, M. Popovici, I. Lupaș,
Onisifor Ghibu, M. Șerban, N. Ghiulea, V. C. Osvadă și Ion Clopoțel

Un exemplar
Lei 12

CLUJ, DUMINECĂ 7 FEBRUARIE 1926

C U P R I N S U L :

- ACTUALITĂȚI:** *Studentii basarabeni* **I. Simionescu**
Marile cotidiene ale Ardealului **A. Banciu**
Aspecte din viața americană **Dr. S. Manuilă**
Cardinalul Mercier **Horia Trandafir**
- PROBLEME ECONOMICE:** *Incurajarea industriei naționale* **N. Ghiulea**
- INVĂȚĂMÂNT, EDUCAȚIE:** *Ardealul și spiritul nouilor reforme școlare* **Petru Ilcuș**
Invățătorul **Elena Dobroșinski**
- PROBLEME SOCIALE:** *Problemele sociale și justiția* **Tiberiu Vornic**
Femeia muncitoare **I. Mehedințeanu**
- DISCUȚII LITERARE:** *Două traduceri din Platon (Republica“ de d. Bichigean și „Symposion“ de V. Grecu)* **St. Bezdechi**
Titu Maiorescu — istoric **Ol. Boitoș**
- EUROPA CONTIMPORANĂ:** *Prostituția în Berlin* **Dr. Kernbach**
- BIOPOLITICA:** *Un tratat de sifilis visceral medical* **Dr. C. Manta**
- CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE:** *Opera („Ebreca“ de Halévy). — Concerte (Cântarea României). — Conferințe (Prof. dr. Ureche: Longevitate-Senilitate). — Cărți, reviste, zăre („Reșița“ de Gh. Molin; „Transilvania“)* **B. & B.**
- CRONICA MEDICO-SOCIALĂ:** *O criză îndoită. — Medici parlamentari. — Marele cotidian biopolitic. — Buletinul eugenic și biopolitic. — O ședință importantă* **Dr. Aurel Voina**
- SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ ȘI FINANCIARĂ:** *Impozitul pe moșteniri. — Modificarea legii timbrului. — Bugetul Uniunilor Camerelor de Comerț. — Incendiile. — Industriașii și asigurarile sociale* **N. Ghiulea**
- FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE:** *O idee care s'a realizat. — O anchetă în lumea universitară. — Presa provincială. — Un mecenat al „Astrei“. — Hotărârile Sindicatului Presei Române. — Extensiunea universitară din Cluj. — Școli mănăstirești. — Insănătoșirea dsoarei Voileanu.*

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIATA UNIREI NO. 8

Abonamente: Pe un an 600 lei. — Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. — Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt în lei. In America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an.

©B.C.U. Cluj

SOCIETATEA DE MÂINE

COMITETUL DE DIRECȚIE: V. Goldiș, D. Gusti, M. Popovici, Ioan Lupăș, Onisifor Ghibu, M. Șerban, N. Ghiulea, V. C. Osvadă și Ioan Clopoșel.

COLABORATORI: T. Albani, D. Antal, N. Bagdasar, Axente Banciu, A. P. Bănuț, V. Bogrea, dr. L. Borcea, dr. Al. Borza, Tr. Brăleanu, N. Buta, O. Boitoș, I. Breazu, A. Buteanu, S. Cioran, Al. Ciura, A. Cotruș, I. Cristea, dr. E. Dăianu, N. Dașcovici, dr. Aurel Dobrescu, Silviu Dragomir, I. Duma, A. Esca, Mircea Florian, I. Fluerăș, Vladimir Ghidionescu, N. Hoiescu, Ovidiu Hulea, dr. Daniil Ciugureanu, dr. Axente Iancu, dr. I. Iacobovici, Petru Ilcuș, Emil Isac, D. B. Ionescu, dr. Ioan Iosiș, dr. Victor Jinga, Iosif Jumanca, dr. C. Lacea, I. I. Lapedatu, Victor Lațiu, dr. Aurel Lazăr, dr. A. Magier, ing. Macșai, Aug. Maior, dr. Sabin Manuilă, Simion Mehedinți, Ștefan Mețeș, dr. Zaharia Munteanu, Teodor Neș, dr. Ioan Nandriș, Sabin Opreanu, Zenovie Păclișanu, Horia Petra-Petrescu, Ecaterina Pitiș, dr. Gh. Popovici, Septimiu Popa, Ghiță Popp, Constantin Popescu, dr. Gh. Preda, dr. Octavian C. Pușcariu, Sextil Pușcariu, dr. Cornel Radu, Ion Iosif Schiopul, Valeriu Seni, dr. P. Sergescu, dr. Gh. Sgîlbea, Victor Stanciu, Vasile Stoica, dr. M. Șerban, G. Șerban, dr. Dom. Stanca, Fl. Ștefănescu-Goangă, Petru Suciu, Const. Sudeșeanu, inginer Șuluțiu, Gavril Todica, D. Tomescu, Isaia Tolan, Vasile Vlaicu, dr. Aurel Voina, D. Voina, T. O. Vornic, dr. N. Zigre.

REPREZENTANȚI IN PROVINCIE:

Oradea-Mare: prof. Iosif Pogan
Cernăuți: prof. Vasile Gherasim
Alba-Iulia: prof. Horia Teculescu
Blaj: prof. Alex. Lupeanu și Șt. Pop
Turda: prof. Teodor Murășanu
Brașov: ziarist Vasile Munteanu
Ludoșul de Murăș: prot. Romul Popa
Lugoș: Pavel Grecu, redacția „Cartea Satelor“
Timișoara: ziarist Octavian David și Valeriu Linca
Careii-mari: Ion Vida
Zălau: prof. Ghergariu
Județul Făgăraș: preot Mircea Tomas (Tohanul vechiu)

Sibiu: prof. Gh. Maior și Elie Măgean
Târgul-Mureș: Traian Popa
Maramureș: I. Bârlea și dr. V. Filipciuc
Hateg: prof. Ștefan Gherman
Sfântu-Gheorghe: dr. Ioan Popa
Cohalm: protop. Emilian Stoica
Beiuș: protop. Petru E. Papp
Poiana-Sărată (Săcuime) pr. I. Rațiroiu
Săliște: prof. Alex. Iosof
Sighișoara: Șerban G. Șerban
In București: G. Vlădescu-Răcoasa
In Paris: Adrian Corbul
In Roma: N. Buta
In Berlin: N. Bagdasar

Almanahul Presei Române

să nu lipsească din nici o
casă de cărturar român!

Comandați-l la Sindicatul Presei, Cluj, trimițând banii
înainte (100 lei ediția de lux și 50 lei ediția simplă).

Magazin de candelabre pt. Ardeal S. A.

Cluj, Calea Regele Ferdinand 11.

Mare depozit de lămpi
și material electric!!

Vânzare en-gros și en-detail.

ARONSON

MARE CASĂ DE EXPEDIȚIE ȘI
TRANSPORT, CU LEGĂTURILE CELE
MAI SIGURE ÎN ȚARĂ ȘI STREINĂTATE
FIRMĂ VECHĂ DE PERFECTĂ ÎNCREDERE

B R A Ș O V,

Piața Libertății

(CASA VECHĂ A SFATULUI ORĂȘENESC)

SCHMOLL-PASTA
CREMĂ RENUMITĂ DE GHETE — BRAȘOV

FABRICA DE PIELĂRIE

GHETE, CURELE
DE TRANSMISIE

PIELĂRIE FINĂ

FRĂȚII
RENNER

& CO.

SOC. AN. — CLUJ

ADRESA TELEGR.: „DERMATA“

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
ION CLOPOTEL

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
PIAȚA UNIREI No. 8. TELEFON 308
CALEA VICTORIEI 51
Cluj, Duminică 7 Februarie 1926

Anul III

Nrul 6

NUMĂRUL: LEI 12

Studentii basarabeni

De îndată ce Prutul încetase de a mai fi blăstămată apă de despărțire dintre frați, Universitatea din Iași a cunoscut năvala studenților, ziși basarabeni. În realitate erau tot soiul de tineri de diferite naționalități, rămași în Basarabia de pe urma mutării graniței la Nistru. Intocmai cum valurile aruncă la țarm, din corabia naufragiată în larg, amestecuri diferite de sfărături, tot așa marele vârtej politic și social răscolit dincolo de Nistru, a făcut ca sub numele de basarabeni să beneficieze de vestita ospitalitate moldovenească, toți cei care rămăseseră în Basarabia. Erau studenți înscriși la universitățile rusești, care vroiau să îndeplinească formalitatea terminării cursurilor; erau se înțelege și elemente care vroiau să profite de incurcătura momentului, spre a pătrunde în universități. Erau mulți evrei, mulți ruși, ucrainieni, rămășițe din armata lui Wranghel și Denikin și printre ei puțini moldoveni, din aceia care putuseră răsbate prin școlile rusești.

Universitatea din Iași ajunsese un mic turn al Babilonului. Prin sălile de cursuri, ca și prin sala pașilor perduți, nu se auzeau decât limbi străine.

Autoritatea universitară nu a pus la început nici o piedică la înscrierile acestor naufragați. Căminurile s'au deschis larg porțile ospitalității. Așa era omenesc în primul rând. Așa ne dicta mai ales dragostea adâncă vădită de demult în Moldova pentru Basarabia perduță în chip atât de tâlhăresc și revenită atât de pe neașteptate. Căci ori ce s'ar spune și ori cât s'ar lăuda diferiți eroi politici de după războiu, Basarabia ne-a venit pe neașteptate, datorită răsturnării ordinii sociale din Rusia și debandadei urmată în armată, la început, aliată. Factorii determinanți în alipirea Basarabiei, n'au fost decât elemente de potolire, a turburării de o clipă sau mai cu samă — și în aceasta au în adevăr merit deosebit — cei care au canalizat, elemente

care au avut puterea să canalizeze mai repede curentele care se ciocneau în vremea de prefacere bruscă, spre îndeplinirea gestului formal al alipirii.

Influența dezechilibrului politic și social din Basarabia, s'a resimțit și în atmosfera universității ieșene, prin studenții ce i-au venit de acolo. Unii, urmau cursurile la Iași, pentru că nu le puteau continua la Kiev bunăoară. Se explică astfel și purtarea celor mai mulți, încruntătura mereu brăsdată pe fața lor ori vorbele de nesimpatie pentru noi, ce le spuneau ori când. Ostentativ purtau șepcile și haina încinsă la mijloc și ciubotele cu tureatca încrețită. Ostentativ nu cruțau nimic din averea căminurilor. Nici nu mi-aș fi închipuit vandalismele ale căror urme le-am constatat, când am inspectat căminurile, ca rector. Sobe sfărmate, funduri de dulapuri arse, păreți lăuntrice murdăriți ca și zăplazurile de pe străzile mahalalelor. Se vedea în toate că sinceritatea ospitalității nu era înțeleasă sau nu era primită.

Se înțelege că asemenea purtare, ca și actele false cu cari căutau să profite din împotmolirea administrației universitare de cereri numeroase și variate dela caz la caz, au născut reacțiuni și animozități printre alți studenți. Se generaliza numirea de basarabeni, la elemente etereclite, după cum se asvârlea porecla de bolșevici iarăși tuturor elementelor vremelnice venite de peste Prut.

La început însă erau puțini moldoveni printre studenții ziși basarabeni. Unii miniștri și prim-miniștri de republici restrânse chiar la comune, repede s'au asvârilit în politică, unde titluri universitare nu sunt numai decât necesare; alții erau grăbiți să termine repede cursurile universitare, la care au fost înscriși, trecându-se peste formele de rigoare, tocmai din acea dragoste frățească pentru românii basarabeni, o priți atâta vreme dela drepturile lor naturale. La o serbare de 24 Ianuarie,

când am fost chemat de direcția căminurilor să țin o cuvântare ocazională, asupra însemnătății zilei, mi-au răspuns respectat: „Nu avem vreme să ne gândim la alții; ne grăbim să ne luăm licența spre a ne folosi de dânsa, căci prea mult am așteptat“.

Atunci am scris în „Școala Basarabiei“ articolul „Unde sunt studenții basarabeni?“ Mi-i închipuiam sub influența umanitarismului lui Tolstoi, cu care mulți se lăudau. Mi-i închipuiam gata să împânzască satele moldovenesti din Basarabia, nu spre a sădi ura împotriva vechiului regat, cum fac cei ce s'au asvârilit în politică, nu pentru a generaliza cazuri reslețe, spre a le trâmbița drept semne de administrație satrapică, ci având conștiința tristului trecut din Basarabia, să îndrepte pe cei rămași în negură, cătră lumina cunoașterii prefacerilor ferice pentru un neam atât de mult oropsit.

În faza aceea primă, a așa zisei studențimi basarabene prea puțin basarabeană în sensul băștinașilor basarabeni, în perioada de generală turburare repercutată și la Universitatea ieșană, se desprindeau însă, modeste, tăcute, prea închise în sine și elemente de muncă cinstită, de curată dragoste națională, dar care trăiau cu sufletul îndurerat că și lor li se aplică porecla de bolșevici, de internaționali, ieșită din manifestațiunea gălăgioasă a celor mânăți de împrejurări prin meleagurile noastre.

Viața omenească nu se deosebește prea mult de ceia ce se întâmplă și în natură. Colegul meu stimat dela Universitatea din Cluj, d. prof. A. Borza, a publicat în „Societatea de mâine“ un tablou din lumea vegetală foarte potrivit împrejurărilor sociale prin care trecem. Când o pădure se rade, pe locul ei năpădesc tot soiul de buruieni, ale căror seminți, aduse de vânturi, găsesc prielnică condițiunii de încolțire. Numai cu vremea, încet încet, prind a se iți

tufani care anunță învierea pădurii falnice de odinioară.

Așa s'a întâmplat și cu studențimea zisă basarabeană. Au trecut câți-va ani, anii de turburare logică, inevitabilă. De ospitalitatea universității moldovenești a profitat cine a vroit, în numele Basarabiei, scumpă ieșenilor. Chiar școlile secundare din Basarabia — unele —, intenționat, au încercat să deie drumul la valuri de absolvenți, care nu erau moldoveni. Toate acestea însă s'au stabilizat acum. Elementele moldovenești din Basarabia ori de peste Nistru chiar, prind a trece pe planul întâi, întărite de produsul școlilor secundare din Basarabia, tot mai românzate. Limba rusească, prin sălile universității, ori prin căminuri, tot mai slab se aude. Studenții se dau la bradă, dovedind energii promițătoare pentru viitorul neamului nostru. Muncesc cu râvnă în laboratoare, seminarii și clinici. Mulți din ei încep să-și îndreptă privirea tot mai adânc către trecutul atât de sbuciumat și dureros al neamului românesc întreg, pentru a se îndrepta cu toată tinereasca însuflețire către educația și luminarea norodului atât de înegurat. Ca rezultat al acestei noi și sănătoase orientări, au înjghebat o societate studențească „Basarabia“, în care sunt înscrise și elemente românești de dincoace de Prut. E un mănunchiu de forțe, care lucrează fără gălgăie ori violențe pentru întărirea solidarității atât de nesocotită la noi, români, pentru educarea proprie și pentru răspândirea culturii în mulțime. Nu-și restrâng activitatea în manifestațiuni vioaie, foc de paie, numai la anumite ocaziuni. Au cor admirabil, au o mică orchestră, cultivă muzica instrumentală. Prima șezătoare pe care au dat-o înainte de sărbători, la Ateneul popular din Tătărași, a fost pentru mine icoana vie a manifestării complete a unei înjghebări studențești, așa cum mi-o închipuiesc, deși în zădar am propovăduit-o printre studenții noștri.

Prin conferința pe care am ținut-o, ca președinte de onoare al societății, atențiune care m'a impresionat adânc, tocmai fiind venită din partea basarabenilor, se arăta colaborarea culturală ce trebuie să existe între studenți și profesori. „Steluța“ și alte cântece bătrânești, executate de un quartet studențesc, cântările bisericesti executate de un admirabil, deși mic, cor mixt, soluțiile unei studente cu glas puternic și modelat, apoi declamările din poezii noștri, au deșteptat în sala plină nu numai de studenți basarabeni, o emoțiune încordată, lămurită tocmai prin evocarea, de către executanți, a con-

dițiunilor istorice mărețe prin cari trecem.

Fiii de țărani, studenții pomenitei societăți basarabene, s'au îndreptat însă principala atențiune asupra satelor, creând cămine culturale, ținând conferințe de întărire națională, o direcțiune în care studențimea de azi, dacă ar fi mai mult preocupată de rostul ei real în prefacerea vremii, ar săvârși minuni. Insamnă că prind a înțelege încotro trebuie să ne îndrumăm silințele cu toții. Meritul lor e mare. În desorientarea ce domnește printre majoritatea studenților, care vor să-și arăte existența prin vorbe numai și gesturi iuți, începutul activității studenților basarabeni, e ca o spărtură senină în cerul înourat. Manifestată într'un moment când apare ca o reacțiune împotriva atmosferei ce s'a creat în jurul însuși, a numelui de basarabean, ea poate fi îndemnul — dacă va persista — spre o orientare nouă, fructuoasă, a restului studențimii ieșene.

Am o atât de convinsă încredere în magica prefacere, ce ar putea-o aduce studenții în luminarea norodului, dacă ar ajunge ei înșiși la o disciplină riguroasă în ce privește menirea lor socială, încât ori de câte ori văd începuturi în această direcție, ori de unde ar porni, nu pot decât să mă bucur și să trag nădejde. „Prin ei viitorul întreg al neamului ajunge să fie așezat pe temelii solide. Generațiunile viitoare vor căta cu pioasă amintire către tinerii studenți de azi, dacă vor înțelege nevoia vremii și spiritul de jertfă care trebuie să ne însuflețească pe toți. Altfel vorbele lor cele mai frumoase, sunt ca promoroaca topită de primele raze de soare, iar pașii lor prin zilele de sbucium de azi, sunt pașii pe năsipul puștiului. Trec ca niște umbre în chip de om, în împrejurări care le-ar putea da înfățișare de făpturi epice“. (Unde sunt studenții basarabeni?)

I. SIMIONESCU

Prof. la Univ. din Iași

ANCHETELE NOASTRE

Marile cotidiene ale Ardealului

— Răspunsul d-lui Axente Banciu —

Problema cea mare a întemeierii unei prese viguroase românești în Ardeal, demnă de trecutul nostru și reprezentativă a aspirațiilor noastre de astăzi, preocupă pe toți scriitorii. La întrebările chestionarului au răspuns dd. Ghiulea și Ghibu. Primim astăzi răspunsul foarte interesant al d-lui profesor Ax. Banciu din Brașov. Dăm mai întâi întrebările chestionarului:

1. Ce consecință practică ar trebui să aibe Almanahul Presei Române editat de Sindicat?

2. Cari ar fi condițiunile de refacere ale presei ardelenice?

3. Ar fi nevoie de o societate pe acțiuni?

4. De o cooperativă?

5. Astra ce ar putea să facă pe acest tărâm?

6. Intrucât Statul ar putea să facă ceva pe acest tărâm?

7. Ce efort ar putea să facă partidul politic și lumea comercială a Ardealului?

8. Credeți realizabil palatul unui mare cotidian în Cluj, în legătură cu înființarea unei universități libere pentru gaze-tarii?

Domnule Redactor,

Părerile mele relativ la chestionarul Dv. sunt următoarele:

Ad. 1. — Să dea icoana fidelă a situației ziaristice noastre și, ca termen de comparație și a ziaristiceii altor neamuri. Să trezească și să susțină viu,

interesul publicului pentru presa noastră și muncitorii ei.

Că să-și poată îndeplini această chemare, el n'ar trebui să lipsească decât din casele analfabeților.

Pentru aceasta se cere însă: a) să fie redactat așa, încât să-l poată înțelege și cei cu mai puțină știință de carte și b) să fie foarte ieftin.

Almanahuri ca cel apărut acum o să rămână în rafturile librărilor. E prea scump.

Astfel de Almanahuri aș publica numai din cinci în cinci ani sau tot la zece ani, pentru intelectuali. Incolo, le-aș înlocui cu calendare: calendare mai frumoase tipărite, mai bogate, mai interesante și, mai ales, mai ieftine decât toate celelalte.

Așadar, Almanahuri mai arareori*), iar anual „Calendarul Presei Române din Ardeal“.

Ad. 2) — Cel puțin 10 ani să nu apară niciun ziar de partid.

Aceasta nu ca o condiție de refacere a presei ardelenice, ci ca o condiție de refacere a vechii noastre coeziuni, solidarități.

Ziarele de partid ne destramă rândurile și noi avem nevoie de înche-garea lor...

*)Apărând mai arareori, ele ne vor putea da, în locul fotografiilor, studii mai întinse, lucrări de valoare, care să rămână.

Luzul acesta și-l pot permite frații din v. Regat care n'au în față masse minoritare solidare.

Pentru refacerea presei noastre e necesară în prima linie recucerirea încrederii publicului în ceea ce se scrie în ziare.

Pentru aceasta, îmi par indispensabile:

a) o mai severă selecționare a ziarștilor și corespondenților;

b) o reducere a numărului ziarelor noastre la două, cel mult trei cotidiene (Brașov, Cluj, Arad), cu corespondenți isteți în tot cuprinsul țării, cari să facă de prisos ziarele locale, săptămânale, cu timbru prea personal, pedestale ale unor ambiții nejustificate.

Aceasta pentru a li-se putea asigura cotidianelor tirajul necesar unei existențe demne.

c) Reintroducerea urbanității în discuțiile publice.

d) Un control mai sever al știrilor ce se publică. Deci,

e) Refuzarea publicării articolelor, mai ales a celor care taie în cinstea altora, dacă autorul lor nu inspiră destulă garanție morală și nu-și ia răspunderea afirmațiilor sale.

Ad. 3) — Nu cred c'ar reuși. Societățile pe acțiuni — vorbesc de cele mai nouă — și-au cam „păpat“ omenia. Ele se dovedesc din an în an a fi mai mult niște citadele ale câtorva inși. Societăți care dau acționarilor, dividende mai mici, decât ar primi aceștia dobândă după banii depuși, ca să poată onora cu grase „jetoane de prezență“ pe membrii din consiliile de administrație și cu mai grase lefuri pe directori, nu mai pot avea pretențiunea de a fi sprijinite și susținute.

Ad. 4) — Rentabilitatea Cooperativelor e în funcție, de priceperea, hărnicia și probitatea celor care o conduc.

În lipsa astorfel de oameni, ar fi păcat să se mai cheltuiască timp și energie, ca, la capăt, să mai adaogi o decepție la cele vechi.

Ad. 5) — Ne mai având ziar de partid, prin urmare: ne mai făcându-se politică mărunță și urâtă a intereselor partidelor, ci politica intereselor Statului, n'ar mai fi, cred, nici o piedică ca „Astra“ să răspândească prin birourile ei de colportaj și ziarele noastre. În condițiunile de azi nu o putem face.

Ad. 6) — Statul, ne mai fiind ziarele în slujba partidelor, s'ar putea hotări mai ușor să le subvenționeze, să augmenteze și el fondul de pensuni al ziarștilor, să impună fabricilor de hârtie, în schimbul avantajelor ce le acordă, să dea ziarelor hârtia cu profit cât mai mic, iar pentru calendare, în prețul costului.

Lumea comercială ar putea veni în ajutorul presei prin publicarea de inserate și prin cumpărarea unui număr mai mare de calendare — după greutatea firmei — pe care să le distribuie gratuit ca dar de Crăciun sau de Anul nou, clienților lor.

Ad. 7) — S'au realizat alte lucruri, crezute imposibile, dar mi-te o casă, fie chiar, palat! .. Cum? a) Prin bunăvoința orașului, care poate da locul și materialul de construcție. b) Prin stăruința membrilor Sindicatului cari, în câțiva ani, prin conferințe, șezători, loterii, petreceri, pot aduna sumele necesare pentru acoperirea restului de cheltuieli.

„Universitatea liberă pentru gazetari“, până la ridicarea „palatului“, s'ar putea adăposti sub alt acoperiș.

Deschiderea ei ar fi păcat să se facă pendentă de palat, dacă aveți mijloacele și elementele necesare ca s'o puteți inaugura acum.

Timpul pierdut cu greu se recâștigă.

Cu mai mult răgaz, s'ar fi putut spune lucruri mai cumini și desigur, mai convingător. Dacă m'am grăbit să vă răspund, am făcut-o, nu fiindcă m'aș simți competent să vă dau eu sfaturi, ci fiindcă-mi cereți răspunsul.

Hotărâtoare pentru Dv. vor fi însă, de bună seamă, părerile bărbaților mai practici și cu mai multă experiență de cât mine, în direcția aceasta.

Primiți. Vă rog, D-le Redactor, asigurarea deosebitei mele stime.

Brașov 31 Ianuarie 1926.

Axente Banciu

PROBLEME ECONOMICE

Încurajarea industriei naționale

Marele merit al industriei și marea sa importanță ca factor economic rezultă din faptul că în România-mare un lucrător industrial creiază în acelaș an de muncă valori noi de 21 ori mai mari decât un lucrător agricol. Considerând stările dinainte de războiu încă, găsim că și în acel timp de viață normală și ieftină, lucrătorul din agricultură creia valori de 354 lei pe an, iar lucrătorul din industrie creia valori de 7410 lei pe an, adică de 21 ori mai mult.

Industria deci lucrează mai mult pentru ridicarea economică a țării, lucrează mai mult pentru interior decât agricultura și totuși în toate împrejurările industria a fost prea puțin protejată.

Industria națională pentru a prospera trebuie să fie socotită și încurajată de Stat. Această încurajare însă are limită în necesitatea ca industria să rămâie un factor de producție viu, activ și cu inițiativă proprie, și mai ales în puțința de sacrificiu a poporului. Încurajarea industrială trebuie să înceze de îndată ce industria este consolidată, sau beneficiile ei au atins, pe mai mulți ani la rând, cifre satisfăcătoare. Încurajarea din partea Statului, care se face întotdeauna cu multe sacrificii din partea contribuabililor, devine un abuz, în dauna majorității populației, când industria a ajuns la o anumită dezvoltare și încurajarea din partea Statului nu-i mai este strict necesară. Industria nu poate să-și facă profit ilicit din încurajarea Statului, și din ajutoarele directe sau indirecte pe

care le primește din partea colectivității.

Înainte oricărei încurajări industriale, înainte oricărei legiferări în materie industrială, Statul trebuie să stabilească un plan de lucru, un plan de dezvoltare armonică a industriei, pentru un șir de ani, să stabilească un plan de politică economică, o orientare generală în ce privește activitatea industrială, pentru ca aceasta să se desvolte ca un tot în economia generală a țării.

Stabilirea acestui plan pentru țara noastră nu este lipsită de dificultăți. Industria, mai bine, începuturile industriale din vechiul regat s'au făcut fără nici un plan economic, fără nici o armonizare, în lipsa oricărei orientări generale, și numai supt impulsul bogățiilor nenumărate care zăceau la tot pasul și legilor de încurajare industrială din 1887 și 1912, care atrăgeau capitalul străin, dornic de un câștig cât mai mare. Industria din Basarabia și Bucovina e prea puțin dezvoltată. Industria din Transilvania și Banat e orientată după un plan economic și industrial bine chibzuit, însă cu scopuri și orientări care nu mai pot fi ale economiei noastre naționale. Tocmai pentru aceea trebuie să se stabilească cât de curând un plan economic, pentru ca industria nouă ce se va creia să se armonizeze cu vechile industrii existente, iar valoroasa industrie din Ardeal să nu fie distrusă, ci complectată și îndreptată pentru satisfacerea intereselor economice a noastre generale, pentru realizarea aceluși tot economic în industrie, atât de necesar economiei generale,

Capitalurile pe care în urma impropietăririi le liberează agricultura nu mai atunci vor căuta plasament în industrie, când vor vedea un plan de politică economică a Statului, bine determinat pe un șir de ani, și siguranța întreprinderilor industriale.

Industria nu se poate desvolta decât în liniște, siguranță și prevedere. Statul are datoria să pregătească noua îndrumare a economiei naționale, și să ajute pe acei ce vor încerca să meargă pe noul drum, dându-le tot sprijinul de început și siguranța viitorului, că vor putea adică, să culeagă cândva roadele muncii lor grele de acum.

Datoria Statului se poate preciza și rezuma în următoarele puncte:

1. Față de necesitatea activității industriale pentru țara noastră, Statul este dator să îndrumeze energiile țării spre această nouă ramură de activitate omenească.

2. Pentru dezvoltarea armonică a industriei, în scopul potrivirii ei cât mai desăvârșit intereselor economice ale țării și economisirea oricărei risipe inutile de forțe industriale, Statul este dator să stabilească un plan de politică economică, un program de politică industrială care până la încheierea termenului lui să fie cu desăvârșire realizat.

3. Pentru susținerea industriei în anii grei ai începuturilor ei, Statul este dator să dea toată încurajarea necesară și să facă și sacrificii materiale însemnate în acest scop.

4. În scopul apărării industriei contra concurenței neleale, Statul este dator să garanteze și să apere proprietățile industriale.

5. Pentru menținerea clasei muncitoare și prosperarea ei, Statul este dator să garanteze ocrotirea muncitorilor.

6. Între Capital și muncă, Statul ne având a ține patea uneia din părți în dauna celeilalte, ci numai să rezolve conflictele potrivit dreptății sociale, Statul este dator să urmărească evoluția socială și să fie echilibrul social, între diferitele clase, respectând totdeauna dreptatea socială.

7. În fine, pentru complectarea sistemului industrial și pentru îndemnarea și silirea industriei să-și adopteze metodele și sistemele de muncă ideilor și necesităților sociale ale timpului, Statul este dator să înființeze el industriile nerentabile să contribuie cu capital la industriile necesare economiei, și apărării naționale, și în toate aceste întreprinderi să facă parte cuvenită muncii la conducerea și la împărțirea beneficiilor.

Programele industriale se stabilesc

urmărind în întâiu rând valorificarea bogățiilor naturale ale solului și subsolului, în al doilea rând necesitățile consumului intern sau posibilitățile de export, și importanța debușeurilor interne sau externe posibile, și în sfârșit repartiția armonică a industriilor pe diferitele părți ale țării pentru o desfășurare armonică a dezvoltării civilizației tuturor regiunilor.

În urma anchetei industriale din 1920 pogramul nostru industrial, pe care trebuie să-l realizăm neîntârziat, se poate schița în câteva cuvinte. Bogățiile noastre naturale, în stocuri inepuizabile și de neprețuită valoare tehnică, trebuie exploatare în chip sistematic. Combustibilul trebuie cruțat în mare măsură folosite însă în măsura cea mai mare gazurile naturale care se pierd zadarnic și energia căderilor de apă aproape cu totul nefolosită. Față de repartiția nearmonică a industriei mari pe clase de industrie, unele din ele fiind prea puțin dezvoltate față de stocul materiilor prime existente, altele ne satisfăcând necesitățile interne (potrivit rezultatelor anchetei industriale din 1920):

Denumirea industriei	No. Stabil	Capitalul investit, în teren, clădiri și instal.	Forța motrice H. P.	Pers. adm. tehn. și lucrări
Metalurgie	805	259.115.859	58.587	87.635
Lemnului	502	478.068.849	66.581	44.886
Chimică	187	247.888.295	58.528	8.740
Alimentară	977	1.042.828.469	98.584	26.054
Textilă	156	109.014.372	18.580	10.409
Tăbăcărie	183	188.627.029	7.750	6.290
Ceramică	216	199.875.021	89.779	14.505
Grup. electric.	187	262.502.788	137.605	8.082
" art. grafic.	184	70.188.495	2.218	5.872
Total general:	2747	2.837.298.627	481.155	157.428

trebuie să se încurajeze în chip deosebit dezvoltarea industriei metalurgice, baza oricărei industrii naționale; industriei lemnului, în ce privește prelucrarea lemnului; industria chimică, în deosebi derivatele din petrol și sare; industriei textile, în ce privește prelucrarea lânii; industriei pielei, în ce privește prepararea superioară și prelucrarea pielei; grupul electricității prin folosirea căderilor de apă și pentru sprijinul întregii industrii; grupului artelor grafice pentru ridicarea culturai generale.

Industrii noi care lipsesc, sau care nu sunt în număr îndestulător, în sistemul nostru industrial; industrii intermediare și ajutoare, necesare producerii semifabricatelor trebuitoare unor industrii existente; industrii, care ne lipsesc astăzi, dar care prelucrează produsele semifabricate ale unor industrii existente, vor trebui create pentru completarea sistemului nostru industrial. De asemenea, față de repartiția

nearmonică a industriilor existente pe regiuni istorice:

Regiunea	No. Stabil	Capitalul social	Forța motrice	Perso-nalul
Vechiul regat	1114	1.406.257.051	189.776	68.862
Transilv. și Ban.	1161	1.148.467.489	264.489	81.589
Basarabia	362	184.811.403	11.916	5.24
Bucovina -	210	198.262.000	14.974	7.248
Total:	2747	2.837.298.627	70.056	157.428

urmează dela sine că pe lângă dezvoltarea dictată de anumite bogății naturale, sau de zăcăminte considerabile de combustibil și căderi de ape, sau încă deosebite condiții geografice sau economice protivite, în vechiul Regat sau Transilvania și Banat, va trebui să se ajute în chip deosebit dezvoltarea industriei în Basarabia și Bucovina, rămase mai în urmă pe terenul industrial.

Fiecare din aceste provincii sunt susceptibile de o însemnată dezvoltare industrială. Basarabia în direcția industrii alimentare prin înființarea de mori sistematice, fabrici de conserve de fructe, carne și pește, fabrici de zahăr și fabrici de uleiuri vegetale, precum și în direcția industriilor ceramice și textile. Iar Bucovina, în direcția industriei lemnului, și în special în industrii pentru prelucrarea lemnului: tâmplărie, mobile, parchete, calapoade, vehicule, instrumente de muzică, jucării, cuie de cismărie și altele, în direcția industriei metalurgice și ceramice.

Încurajarea industrială poate fi făcută în diferite chipuri, prin diferite mijloace. Între acestea cele mai importante sunt măsurile luate printr'un regim vamal protector, și avantajele acordate prin legea de încurajare a industriei naționale.

N. GHIULEA

Presă provincială. — Niciodată Ardealul n'a avut o așa de bogată presă provincială ca în zilele noastre, cari sunt totuș zilele celei mai penibile crize a presei românești. Aproape nu este orașel românesc, în care să nu găsești cel puțin o gazetă sau o revistă românească, apărută în ultimii ani. Păcat numai că, cu prea puține excepții, presa aceasta este o presă de partid care, adeseori, e plină de oțravă, și care, în loc să cimenteze solidaritatea dintre fiii neamului nostru, cel puțin, dacă nu dintre toți cetățenii noii noastre patrii, o slăbesc și mai tare.

Bogăția presei noastre provinciale, în astfel de împrejurări, este o adevărată nenorocire.

Am dori să putem înregistra, că după experiența destul de instructivă în acest punct, gazetele de provincie, devin gazete de îndrumare sănătoasă, morală și națională.

Ardealul și spiritul noilor reforme școlare

Dela fericitul eveniment al Unirii încoace asistăm la un lung proces de „reformă” în toate domeniile vieții noastre sociale, economice, politice și culturale. Cum se fac aceste reforme, de ce spirit și concepție sunt călăuzite, o știm cu toții prea bine. Durere, știm chiar și ceva mai mult: la unele din ele le vedem și rezultatele practice cari nu sunt din cele mai îmbucurătoare.

Nu vom intra aici în analiza acestui caleidoscop de reforme, căci el ne-ar duce prea departe și nici nu formează scopul ce dorim să atingem cu această ocazie. De data aceasta ne vom mărgini numai a releva câteva idei din spiritul de creație al noilor reforme școlare, cari interesează în primul rând lumea școlară dela noi.

Nu mai încapă îndoială, că oricărei reforme din domeniul instrucției și educației trebuie să-i stea la bază o anumită concepție culturală. Reformele școlare sunt, sau mai bine zis, ar trebui să fie, în înțelesul strict al cuvântului, adevărate reforme culturale. În ele trebuie să se reoglindască, pe lângă spiritul de unitate culturală a unui neam, toate acele elemente specifice, din care se compune; ele trebuie să creeze din mulțimea elementelor culturale, specifice diferitelor regiuni, o sinteză armonică.

Viitoarea școală națională și culturală trebuie să fie reprezentanta fidelă a tuturor forțelor și valorilor reale ce reprezintă neamul întregit.

Ea trebuie să respecte și să cultive în cadrul unei concepțiuni naționale unitare, tradițiile și necesitățile culturale ale diferitelor regiuni, ale țării. Ea are nu numai menirea să le reprezinte în mod teoretic, ci să le și cultive în realitatea practică a vieții, căci numai dintr'o colaborare sintetică a tuturor forțelor, azi devenite libere se va putea crea adevărata unitate culturală, în toate manifestările de gândire, simțire și voință a neamului nostru întregit, — scopul suprem spre care cu toții trebuie să tindem.

Iată deci, că orice reformă din domeniul școlii, de orice grad sau categorie, implică în sine o adevărată reformă culturală, a cărei necesitate cu toții o simțim. Putem chiar afirma, că ea cuprinde în sine totodată și adevărata reformă socială generală, în jurul căreia ne frământăm cu atâta întrebuintare de forțe și care va rezulta tot numai din spiritul și direcția ce vom ști să o dăm școlii noastre viitoare.

O adevărată reformă școlară, în sensul adevărat cultural, nu se adresează numai prezentului sau viitorului apropiat, ci ea trebuie să aibă în vedere ansamblul evoluției culturale pe zeci și chiar sute de ani înainte. Ea trebuie să poarte în sine busola de orientare în vârtejul tuturor evenimentelor, atât în viitorul apropiat, cât și în cel mai departat.

Având toate acestea în vedere ne întrebăm, fără a avea cătuș de puțin tendințe așa zise „regionaliste”, — un cuvânt devenit azi atât de odios, fiindcă e atât de greșit și tendențios interpretat — ce rol a avut sau are Ardealul, dela Unire încoace, în executarea reformelor culturale-școlare, cari ni se prezintă într'un atât de bogat caleidoscop? Am putea pune, cu aceeași dreptate, întrebarea nu numai cu privire la Ardeal, ci și la celelalte provincii desrobite. Și-au dat oare acestea aportul de contribuție la o operă culturală atât de importantă pentru viitorul întregului neam? Au fost ele puse în posibilitatea reală de-a face acest lucru?

Oricât de mult spirit așa zis „străin” ar apăsa pe simțirea, gândirea și voința noilor provincii, cum se afirmă cu atâta ușurință din atâtea părți, nu au acești factori nimic de spus și mai ales de dat operelor de reformă culturală? Nu reprezintă ei o mulțime de elemente, cari ar putea intra în ansamblul mozaicului de valori absolute, cari trebuie să constituie cultura noastră integrală?

Iată niște întrebări, la cari, de obicei „cei chemați” răspund afirmativ. Dar, durere această afirmație rămâne numai în domeniul aprecierilor teoretice, fără a i se da și considerația practică.

Punând aceste întrebări noi ne gândim de data aceasta, în special, la Ardeal și la reprezentanții lui în domeniul cultural al școlii. S'a afirmat în trecut și în parte se mai afirmă încă și azi că Ardelenii au fost în trecut „dascălii neamului”, — în înțelesul larg al cuvântului — și că ei vor păstra și în viitor aceste calități. E poate o afirmație puțin exagerată, însă în orice caz ea cuprinde în sine mult adevăr istoric.

Dacă Ardelenii poate-că n'au avut calitățile necesare unei organizații de stăpânire politică, deși aceasta rămâne încă o întrebare — ei au incontestabil, un suflet mare și tradițional de „dascăl”, ce s'a manifestat și credem că se

va manifesta și pe viitor, în toate domeniile vieții noastre politice și culturale.

Și atunci ne întrebăm: de ce acest spirit „dăscălesc” n'a fost și nu este pus în posibilitatea de a-și da contribuția, cel puțin în opera de reformă școlară? De ce adevărații reprezentanți ai dăscălimii ardeleni atât de probate, de toate gradele și categoriile, n'au fost chemați să colaboreze la reformele mari de cultură școlară?

Se va răspunde, din partea unora, că da, ei și-au dat contribuția lor. E adevărat, însă, cei puțini chemați, din nenorocire, au dat și dau încă și azi o contribuție dictată aproape în întregime de împrejurări politice momentane și ce e mai rău, din împrejurări politice de partid. Dintr'o astfel de colaborare nu va putea însă niciodată să înflorească ceiaș Ardealul așteaptă dela noile reforme de cultură școlară.

În sufletul dăscălimii noastre trăiește un alt spirit de reformă școlară, — un spirit larg și lipsit de interese politice de partid. Numai pe calea aceasta școala se va putea ridica la concepția superioară de-a crește adevărate personalități libere. În consecință, dăscălimia ardelenă pretinde, înlăturarea tuturor meschinăriilor politice din sanctuarul culturii și al civilizației, în care ea e chemată să servească.

P. ILCUȘ

Învățătorul

... Când te gândești că școala primară este maiacul nestis, care în tot cursul vremurilor furtunoase își răspândește razele îndrumătoare, razele dătătoare de alin și speranță, când te gândești că aici este academia țărâmului nostru oropsit, nu poți să treci nepăsător și să nu te oprești să cercetezi mai adânc viața intimă a acestui focar. Cine îngrijește ca lumina să fie mereu aprinsă? Cine îngrijește ca această lumină să nu fie amăgitoare, mirajnică? Cine e santinela aceea a culturii masselor, a adevărului, a dreptății?

Acela ești tu, sărmâne învățător obișnuit și nedreptățit... Acela ești tu, condamnatule la singurătate și sărăcie. Ești tu, căruia cu absolvirea școlii normale ți s'au închis toate căile spre a-ți mai cultiva spiritul. Toate școlile, toate ramurile au facultățile lor pela universități, au posibilitatea de a se complota, de a se perfecționa, au posibilitatea de a trăi, numai tu, nenorocitul, mori odată cu absolvirea școlii tale... Cine te întreabă dacă ești pregătit pentru o misiune atât de responsabilă?

Cui îi pasă, dacă tu, abia ai împlinit șaisprezece, șaptesprezece ani și nu știi cum să trăiești prin streini, cum să conduci pe alții când te usucă dorul de acasă? Tu ai diploma la mână, deci pleacă în sânul poporului, ridică sus făclia misiunii tale, fii exemplu de prudență, de bine, de adevăr... Tu, care ai murit pentru cultură, du-te și fii apostolul ei... E dureros acest adevăr, dar n'am ce face, așa l'am constatat, adâncindu-mă în viața ta intimă. Cursul zilei întregi e sacrificat orelor de școală, serile deasemenea, Duminițile și sărbătorile sunt pentru ședinți, pentru serbări școlare, pentru cercuri culturale, căminuri culturale și câte altele. Repaos duminical pentru tine nu-i... N'ai timpul să citești o carte, să studiezi o limbă... Nu-ți permite salarul nici să abonezi un ziar, o revistă cum se cade, ești încăcat de datori și de sărăcie... și când te deștepți

într-o zi te vezi îmbătrânit, gârbov și tâmpit de munca sălbatică și fără răsplată pe care ai suportat-o. Stai atunci indiferent la toate... Mai aștepți doar când îți s'ar termina de putrezit plămâni ca să încetezi și de a respira... Nime nu se gândește la îmbunătățirea vieții tale atât spirituale cât și materiale. Nime nu se gândește că în mânele tale este viitorul, este speranța noastră, și cu cât vei fi tu mai intelectual, mai bine înzestrat, cu atât rezultatele vor fi mai sigure. Dela tine numai se cere, iar de răsplată nu se spune. Tu nu trebuie să mergi cu viața, tu să stai de pază la căminul culturii poporului, la tribuna ta, flămând și zdrențos... Tu nu trăiești, tu arzi și cui îi pasă?

Așa te văd azi, învățătorule, și mult timp vei fi așa...

Elena Dobrașinschi

PROBLEME SOCIALE

Problemele sociale și justiția

Este bine constatat, că societatea postbelică se frământă în craterul unui vulcan, care prezintă simptomele alarmante ale unei apropiate erupțiuni. Psihoza societății s'gduidă adânc de uriașa încăerare a morții, a trecut prin turburarea unei crize de proporții neînchipuite pentruca odată cu încheierea oficială a războiului, să se prăbușească, obosită, cu nervii sfâșiați, alături de locul unde fusese fixată înaintea grozavei s'gduiduri.

Sărită din țipini, fără să simtă dedesubtul ei temeiul solid al unui pedestal întărit veacuri de-a rândul, psihologia societății a căzut în vârtejul tuturor vânturilor, cari o alungă, o întorc și o mișcă în ritm amețitor. Noutăți țignesc în fiecare zi, la fiecare pas, credințe noi răsăr în fiecare craniu s'gduid de aspra vijelie care ne-a involburat, și suflete dezzechilibrate în fața falimentului general a vechilor așezări sociale, se dedau cu fanatism sălbatic, propovăduirii de adevăruri noi, adeseori purtând pecetia tragică, a tragediei umane. În haosul acesta de încrucișări și de ciocniri ale curenților cari se pornesc rătăcite, dar fanatic și nedisciplinat, masele trăiesc uluite, simțind lipsa siguranței de altă dată, când busola funcționa la prora hărțuitului vas al omenirii. Profeți și derviși, nebuni ori sireți apar din vreme în vreme bătându-și pieptul și sbuciumându-se în frigurile desechilibrului sufletesc, măsură pornite dela forța executivă a Statului încearcă din când în când să fi-

xeze în cristaluri solide, noi bariere sociale; toate având darul să sporească vuetul și freamătul neliniștit al celor mulți.

În fața noastră, se prăbusește văzând cu ochii ierarhia ca rostogolită și împinsă de o mână nevăzută, în ochii noștri se macină supus birocrațismului sterp, nimbul mistic al credințelor adăpostite în temple sumptuoase și bogate. Masele scapă încetul cu încetul din vraja religiei necercetate, căci schinteia care încălzește sufletul, mirajul puternic al verbului susținut de inimă și de înaltă curățenie, apare tot mai rar în fața mulțimii dezorientate. Pretutindeni o ordine falsă întemeiată pe calcul și pe forță, pe ierarhie scrisă dar lipsită de suportul verosimilului, încearcă asemeni unei vaste expoziții, să substituie cu decoruri strigătoare, veritabilul de altădată. O desăvârșită ignorare a factorului sufletesc se resimte pretutindeni și o completă lipsă de analiză caracterizează toate încercările de consolidare socială postbelică. În fața diriguitorilor cari au puterea și puțința să deseneze noile linii ale încheșării sociale, problemele se pun sterp, în forma lor exterioară, ca oricare act administrativ pentru soluționarea căruia e suficient aparatul mecanice executive. Fără să caute dedesubtul adânc al lucrurilor, ignorând cu desăvârșire dinamismul colectiv provocător de fenomene, diriguitorul stă nemuritor și rece, nesimțitor și absent, lăsând să treacă peste el, uriașul cortegiu al vremii, cu

noutățile ei palpitanle și cu neașteptatele ei surprize

Factorii conducători ai statului, guvernele stau în examenul nostru al tuturor. Insuficiența lor adeseori dureros de ridicolă apare ca o batjocorire a timpului și ca o osândă nemeritată a societății. Incapabili să simtă pulsația energică și accelerată a vieții contemporane, prea mici pentru a înțelege diagnosticul marelui bolnav care e societatea, își petrec timpul între semnarea unui ordin strein de realitate și între o intrigă de actualitate pentru ei.

Firește că în asemenea condițiuni, complicațiile răsar una după alta. De multe ori, crize acute clocotesc în sânul societății, aruncând la suprafață spuma turbure a unor grozave maladii interne.

În acest moment, conducătorii de destine sesizați de primejdia pe care n-o simt, ci o văd, se refugiază cu înfrigurare la adăpostul forței. Rețeta a fost întrebuintată de cele mai multe ori, cu folos momentan pentru liniștea fecundă a guvernelor, dar cu un dezastruos efect pentru mase. În cele din urmă, măsura s'a părut chiar și guvernelor prea nepotrivită pentru diagnosticul bolnavului. S-au convins, că o criză financiară nu se poate vindeca cu starea de asediu, precum nu se poate rezolvi cu baionete problema locuințelor de pildă.

Nici reforma agrară nu s'a resimțit de concursul forței armate, nici administrația și cu atât mai puțin instrucția publică. Mijlocul a fost utilizat până în cele mai variate manifestări sociale, cum de pildă în teatru, care a avut cinstea să vadă adeseori soldați veritabili făcând ordine în templul artei. Dar după o vreme, forța armată s'a dovedit ineficace frământărilor sociale. Ele dispar sub apăsarea călcăiului, ca să țignescă mai violent, mai puternic.

Îi atunci, insuficiența cărmuitorilor de state s'a găsit deodată în mare încurcătură. O incursiune accelerată și pripită s'a făcut în arsenalul mijloacelor de regulare socială, nu doar pentru a realiza o veritabilă operă de încheșare, ci pentru a înălțura cu un gest suficient neplăcutele fenomene, din calea confortului guvernamental. Trebuia o instituție care să fie încărcată cu sarcina de a fi parafulgerul descărcărilor sociale, o instituție, în care să se spargă toate valurile curenților potrivnice de azi. Și a fost găsită. Ea este justiția, refugiul insuficienței guvernelor, instituția de sacrificiu a timpului nostru. Cu patosul convenit, justiția a fost consacrată drept regulator social, problemele au fost canalizate cu măiestrie în

spre rezervoriul ei, și guvernării s'au retras, zimbînd șiret, ca după o afacere bună...

Iată deci justiția, cu cumpenele încărcate de probleme sociale. Criza financiară intră în atribuțiile ei, căci ea rezolvă conflictul între falit și creditor, ea regulează prețurile și păzește hotarele de contrabande. Criza locuințelor se scurge în valuri turburi în fața barei justiției căci ea regulează raportul între proprietar și chirias, ea fixează chirii și ea evacuează pe indezirabili. Criza agrară se dăpână în fața justiției, căci ea rezolvă uriașa problemă socială a dreptului sfânt al pământului, ea distribuie, ea judecă și ea împarte. Criza religioasă să proiecteze pe ecranul justiției, căci ea regulează conflictele, și ea pedepsește pe adepții noilor credințe.

Iar criza politică, intră deadreptul în atribuțiile justiției, căci ea prezidează alegeri, ea judecă asprimile electorale, ea este pretutindeni.

În instanța ei se cern și se disecă actele administrației de stat, ea este corectivul gesturilor puterii executive.

Și în timp ce justiția supraîncărcată cu probleme strict sociale, a căror regulare implică studiu larg și măsuri generale, prevederi și atenții osebite, este sustrasă rostului ei inițial, se declară în chip fatal o nouă criză; criza justiției însăși. Instituția înecată în mii de probleme de cea mai diversă speță, înfiptă în calea revărsărilor sociale ca un stăvilă mic, a primit fatal spărturi pe ici pe colo, rezistența i-a slăbit considerabil și în clipa când nu va mai avea forță rezistentă, desigur năvălirea curentilor va fi fatală...

Iată de ce, socotim că examinarea problemelor sociale și lecuirea lor nu se mai poate încredința superficialei și adesea criminalei coniecturi politice. O campanie științifică trebuie pornită din partea celor competenți, reflecțiile lumii trebuie aprinse la maxim și îndreptate înspre nevoile sociale, ca să vadă toți și toate, că o radicală schimbare în concepția de guvernământ, se impune.

Justiția trebuie descărcată, problemele sociale trebuie analizate și luate în studiu sever, altcum șubreda noastră alcătuire nu poate rezista. Ne-ar plăcea să vedem deci mai multă atenție, mai multă imbulzeală în jurul instituțiilor și a organizațiilor de analize sociale și mai puțină gălăgie inconștientă, în adunări zise politice. Ar fi mai demn, mai nobil și mai conștient de oamenii cari au trecut prin focul unei sguđuri istorice, care însemnează o etapă în evoluția umană.

TIBERIU VORNIC

Femeia muncitoare

Problema femeii deși a prezentat în toate timpurile un interes foarte serios, prin însăși necesitatea alcătuirii unei societăți pe baze puternice, sprijinită de o morală curățită de rugina ipocrizii de tot felul, — rămâne în secolul al XX-lea tot o chestiune de actualitate, din care nu s'a rezolvat decât o parte, aceea, în direcția emancipării politice. Un spirit de negație a stăpânit totdeauna pe bărbat, pentru a recunoaște egalitatea aptitudinilor și drepturilor sale în viață cu ale femeii. Dacă ne coborim până la cele mai întunecate file ale istoriei vom vedea, că o veșnică animozitate a stăruit în raporturile dintre aceste două ființe umane, sortite de natură să trăiască împreună.

În perioada Patriarcatului femeia conducea coliba și îngrijea de tot avutul pe când bărbatul trăia ca un parazit, fără a fi obligat să-și aducă partea lui de hrană. Îngreunându-se felul de viață, iar epoca nomadă luând sfârșit, oamenii începură să se stabilească și să lucreze pământul.

De aici începe era Patriarcatului, adică, bărbatul era stăpânul gospodăriei și copiii urmau să poarte numele lui, contrar perioadei trecute. În aceste timpuri, femeia era considerată ca un instrument de propagare a speciei și ca un rău necesar. La Greci, poporul cel mai civilizată din antichitate, femeia era considerată ca minoră față de bărbat, care o ținea numai pentru natalitate, iar pentru satisfacerea plăcerilor la petreceri se serveau de femei cu moravuri ușoare. Acestora le era îngăduit să se instruiască pe când femeia măritată era închisă în casă ca un obiect. Una din acestea, Aspazia din Milet fu inspiratoarea lui Pericles.

Pe când Xenofon era de părere că femeia trebuie să fie roaba casei, Platon era apărătorul egalității celor două sexe.

Prin legi Licurgă căută să realizeze planurile lui Platon.

Nici la Romani situația femeii nu era de invidiat. Cu toate lucrările camere în aparență o făceau egală, ea rămânea în fond roaba bărbatului pe care îl hrănea.

În epoca de descoperire a compunere a impesoției ducea greș la Mesaline, femeia-bărbatul.

Nici în Femeia nu era mai bună soarta femeii nu depsea, femeia. Pe când adulterul se pedepsea, femeia.

Creșterea poligamiei era admisă: egalitatea în sistemul consideră pe femeie egală cu bărbatul, dar numai în fața lui

D-zeu. Din orice afaceri ea este înlăturată, iar biserica creștină o consideră ca o ispită a diavolului. Din această concepție se naște celibatul și iau ființă mănăstirile care decretează abținerea.

În evul-mediu, femeia era tot sub tutela bărbatului. Epoca Renașterii deși îi acordă oarecare drepturi, ea nu rămâne însă decât un obiect de plăcere și era considerată ca un capo d'operă, căutându-i-se frumusețea și grațiile. Umanismul fu o concepție care nega adevăratul rol social al femeii.

Abia după descoperirea Americii se produse o revoluție mai de seamă în situația femeii.

Pentru întâia oară în Germania, a cărei putere economică decăzuse din cauza descoperirii noului continent, femeia fu nevoită să meargă în fabrică alături de bărbat. Acest pas fu cel mai decisiv din întreaga istorie a feminismului.

Unealta plăcerilor de atâtea secole; roaba închisă în casă, își încordă vâșjos brațele și dovedi bărbatului adevărata ei menire socială, ce-i fusese negată cu atâtea îndărătnicie.

Și secolele se perindară îmbătrânind globul terestru, pe care munca coordonată a ambelor sexe făcu să strălucască civilizația secolului în care trăim. Toate ramurile de activitate umană fură cercetate de femei. Dela uzină până la catedra de învățământ, ea trase o dără de vigur oasă energie...

Să totuș, în al X-lea secol de civilizație trebuie să facem constatări dure. În raport cu situația ei socială. Dacă lupta pe care mișcarea feministă a dus pentru emanciparea politică poate fi un progres pentru femeie, chestia feminină are însă o latură mai delicată și de a cărei soartă atarnă eliberare definitivă din jugul milenar care poartă chestia economică.

E un adevăr ce trebuie spus: emanciparea politică a femeii va crea privilegii noi și situații admirabile pentru femeia bogată, pe când muncitoarea din fabrică sau funcționara din birou, chiar dacă își va exercita dreptul de vot, ea rămâne tot sclavă pentru pâine ca și bărbatul din aceeași categorie socială.

Și ce e mai trist, — că după mentalitatea legiuitorilor societății de astăzi — ea este salariată în cele mai multe cazuri pe jumătate decât bărbatul atunci când exercită aceleași îndelungate și el. Ea este mijlocul cel mai nimerit de exploatare nesățioasă în muncă.

nufactura apuseană, cât și în mica și marea industrie dela noi. Ei i se dă un salariu de batjocură și de foame și tot ea este biciuită de toți moralisții improvizati, atunci când nu cedează să moară de foame.

În situația penibilă de după războiul care a creiat în sufletele oamenilor un egoism primitiv, când materialismul cel mai feroce stăpânește toate sufletele numărul femeilor celibatate care trebuie să-și ducă singure existența, este în continuă creștere. Birouri, fabrici, ateliere sunt tixite de femei care robesc pentru existență. Situația lor materială ar fi după o mică anchetă întreprinsă numai la câteva categorii, din care apoi putem trage o concluzie generalizatoare, cam următoarea:

I. Categoria muncitoarelor intelectuale:

1) Profesoarele deși sunt egale în drepturi cu bărbații, ele au după 18 ani de studii, următoarele salarii: Suplimentarele la 3300 lei lunar iar Definitivele după o vechime de 15—20 ani în învățământ, la 6—7000 lei lunar.

Aceasta am putea-o considera cea mai favorizată situație a femeii și ca retribuție, dacă n'am socoti munca depusă în studii de 18 ani.

2) Învățătoarele cu 12 ani de studii numite la sate, au la 1900 lei lunar; la oraș cam 2500 lei.

După o muncă de 20 de ani pot atinge salariul de 4000 lei lunar.

3) Funcționarele de stat n'au aceleași drepturi ca bărbații; ele nu pot înainta în grad decât cel mult șef de birou. Ca salarii au între 1200—2500 lei lunar.

4) Funcționarele din întreprinderile particulare deși o duc mai bine decât cele dela stat, totuși și ele sunt considerate inferioare bărbatului. Salariile variază între 2500—5000 lei lunar, însă muncesc până la 10 ore la zi. Cea mai bună dactilografă are 3500 lei, iar corespondentele maximul salariului. În această clasă se găsesc și femei salariate excepțional.

II. Categoria muncitoarelor manuale:

1) Lucrătoarele dela Manufactura de tutun, pirmsc dela data angajării timp de 6 luni un salariu de 26 lei pe zi, dela această dată înainte câte 45 lei pe zi. Ziua de lucru de opt ore. La împachetat și pus în cutii tot în timp de 8 ore, munca în acord, se plătește 6—700 lei pe o jumătate de lună, ceia revine la 1200—1400 pe lună. La secția de țigarete și la alte munci mai grele și cu răspundere, se câștigă la 900—1000 lei pe o jumătate lună echiv. la 1800—2000 lei pe lună.

2) În industria grafică femeia este plătită pentru 8 ore de lucru cu 550

lei săptămânal.

3) La fabrica de săpun Heinrich, lucrătoarele au între minim și maxim 150—530 săptămânal, pentru 8 ore.

4) Femeile din atelierele de croitorie de dame, sunt plătite cu ora din cauza fluctuației lucrului.

Salariile între 5, 6, 18 și 20 lei pe oră.

Maximul însă îl ating numai specialiste, pe când majoritatea pier de foame lucrând cu 5—6 lei pe oră

Această schiță generală a femeii muncitoare în școală, birou și fabrică, ne poate da a concluzie destul de clară despre soarta vitregă a tovarășii noastre de viață. Unde mai punem tristul adevăr, că o femeie prea adesea nu se poate menține stabil într'un birou, până nu e înșosită să facă ochii dulci șefului sau directorului, care în caz negativ o persecută, și în cazuri de ambiție o svârle pe drumuri. Același lucru în fabrici. Șefii de ateliere și funcționarii inferiori și superiori își aleg a-

mantele din aceste nefericite mucenice ale vieții. Și atunci când ne împiedicăm pe drum de ele, devenim grozavi de moralisți și tipăm turbați că femeia e capul tuturor răutăților.

Când în ochii turburi de durere ai nefericitei ce trece spre coliba rece, flămândă și îngândurată de neajunsurile ce nu pot fi săturate cu salariul de batjocură cu care i se răsplătește munca, îi scapără desnădejdea vieții, filifizonul o acostează și-i cere murdar, trupul, în schimbul unei plăți pentru ca mai târziu să ceară loialitate proprii lui soții.

Intelctuali care cinstiți genul uman, și voi Poeții care cântați frumusețea femeii ca Petrarca pe Laura de Noves, ridicăți-vă și cinstiți femeia, cerând răsplătă omenească pentru munca ei. Faceți-o să fie tovarășe demnă bărbatului, ci nu amantă pentru o pereche de ghete!

Secolul al XX-lea vă impune aceasta.

ION MEHEDIŢEANU

DISCUȚII LITERARE

Două traduceri din Platon

„Republica” de d. V. Bichigean și „Symposion” de d. V. Grecu

Lipsa unei traduceri complete a operii lui Platon, constitue desigur o lacună regretabilă în literatura noastră, și deaceia n'avem decât să ne bucurăm când vedem făcându-se repetate încercări pentru a umple acest gol simțitor. Cu mai mult sau mai puțin succes, cu mai multă sau mai puțină pregătire, diferiți cunoscători sau pseudo cunoscători de grecește, caută să se apropie de gândul celui gigant al filosofiei grecești, ca apoi să-l tălmăcească, pe cât le îngăduie puterile și talentul, în această ospitală și mlădioasă limbă românească. Cât de grea e o asemenea întreprindere, își poate da seama oricine știe cât de mare a fost măiestria aceluia ce cu cuvintele cele mai simple putea exprima cele mai profunde idei, atât de limpede și atât de seducător, ca Platon, încât a ademenit pe mulți traducători, cari oprindu-se la această amăgitoare și naivă în aparență suprafață l'au falsificat, fără voia lor, înfățișându-ne în locul celui Prometeu ce luptă eroic cu toate problemele timpului său, un fel de unchiș, care eu „pana sa bătrânească și liniștită” ne spune frumoase povești de altă dată.

În mintea multora, cari au făcut întâi cunoștință cu chipul lui Platon, văzând pe fețele unui manual de istorie antică reproducerea unui bust ce ne înfățișează pe ilustrul filosof sub trăsăturile unui bătrân simpatice, cu un aer de atrăgătoare bonomie, încadrat de o venerabilă barbă albă, s'a născut ideea că acest școlar al lui Socrate nu era decât un grand-papa, care în graiul său arhaic spunea cui voia să-l asculte povești despre înțelepciunea și nemurirea sufletelor.

Dar mai este încă ceva care contribuie să fixeze această imagine profund eronată despre Platon, chiar în mintea celor cari înarmați fiind cu oarecari cunoștințe de grecește, s'au hazardat să facă mai de aproape, cunoștință cu graiul a celei proteice Sirene a filosofiei elene. Intemeiați pe observația superficială că Platon în dialogii săi, chiar când e vorba să exprime cele mai abstracte cugetări, nu se slujește de termeni tehnici filosofici, ci de expresii cari par a fi luate din limbajul obișnuit, acești traducători se cred nu numai îndreptățiți ci chiar obligați să evite tot ce aduce a termen tehnic, a neologism abstract.

Dar aici avem de a face cu o iluzie isvorâtă din necunoașterea operii platoniene. Limba greacă — cel puțin epoca de care e vorba — se găsea în fața unei necesități, care constituia și un avantaj: fiind silită să-și creeze anumii termeni cu un conținut filosofic precis, ea nu-i putea lua gata de aiurea, ci introducându-i sub formă de neologisme, ea îi împrumută din limba curentă, dându-le însă o anumită semnificație care cu timpul face din cuvântul în chestie un termen tehnic. Acest fel de cuvinte aveau avantajul că se armonizau perfect din punct de vedere stilistic-formal, cu întregul în care erau încadrați, neputând da — de pildă — acea impresie supărătoare de mozaic, pe care o dau anumii termeni filosofici de origină exotica, în lăuntru unei limbi barbare; pe de altă parte prezintau însă desavantajul că puteau fi luați și în accepțiunea lor comună, producând în mintea cetătorului nedreptm-

cu tainele sistemului și terminologia, acel vag pitoresc dar vătămător, pe cari anumiți traducători — la cari neprevăzătorul Plato nu s'a gândit — îl strecoară în traducerea lor, conștient sau inconștient, fie pentru a da un colorit mai unitar traducerii, fie pentru a aluneca ușor asupra unui pasagiu neînțeles în deajuns. Iată — îmi permit să cred — o considerație de care are să țină seamă un traducător conștient al marelui gânditor atenian, care — hotărât lucru — nu era nici un unchișor senin ce scria cu o „pană bătrânească și liniștită“, nici nu făcea filosofie „în usum populi“. O, nu avea deloc un suflet placid acel mânuitor de fraze grele când de mână reținută, când de sarcasm sânger, când de crimă ucișoasă. Prea fusese mare furtuna în sufletul său clocoțind de indignare și de dispreț, ca să poată scri „liniștit“ ca un profesor de filosofie ce s'a înscăunat comod în scaunul său magistral. Cel ce văzuse biruința prostiei și asistase la triumful canaliei omenești, nu putea depăna senin elegante și ierboase perioade isocrateice. Pana lui mușată în veninul nimicitorului său dispreț, avea să noteze cu marca infamiei pe triumfătorii de o clipă, spre a-i da apoi pradă oprobiului veacurilor ce aveau să vie. Urbanitatea dezastroasă a forme sale, aristocratice stăpânirea de sine nu ne împiedecă să vedem furtunoasele dedesubturi ale acestui suflet plin de o exasperantă tineretă și mlădiere. Și toată această lume de sentimente și gânduri își creiază un tipar nou, care în mijlocul unei supreme elegante spirituale, topește în sine toate nuanțele limbii celei mai alese, celei mai citadine, celei mai aristocratice. Are deci șansă să fie cel mai bun traducător al lui Platon, acel care cu mijloacele ce-i stă la îndemână, știe să-și făurească un stil urban, vioi, plin de elegantă precizie, nervos și plin de infinite nuanțe, care singur îi dă putința să îmbrace măcar cu o cuvîncioasă aproximație, lumea gândurilor platone.

D. Vasile Bichigean, directorul liceului din Năsăud ne-a dat în bibliotecă clasicilor apărută în editura Casei Școalelor (1923 București), în No. 20 al acestei publicații, primele cinci cărți din Republica. Traducerea e însoțită de o introducere nepretențioasă asupra vieții și operilor lui Platon, la care se adaugă un judicios rezumat al părții traduse. Nu știm ce l'a îndemnat pe traducător să înceapă tocmai cu Republica, și de ce n'a ales ca un experiment prealabil, un dialog mai mic din prima perioadă a activității literare a lui Platon. Procedând astfel ar fi avut sorti să atace mai pregătît un dialog așa de mare și așa de rafinat, în care geniul filosofului se manifestă în toată plenitudinea lui. Dar cu toate că întreprinderea era cam riscantă, d. Bichigean, s'a achitat în mod onorabil, izbutind să ne redea în cip conștiințios jumatate din opera cea mai de seamă a ilustruului gânditor. Traducătorul urmează textul cu fidelitate, nealterând înțelesul originalului nicăieri, nefăcându-l vinovat de nici o neglijență de asemenea natură.

Limba pe care o întrebuițează, dacă

în genere face impresia unei sfortări cinștite spre o claritate cât mai mare, îmbrăcată în o formă modestă, și firească, are în schimb anumite scăderi asupra cărora ne permitem să-i atragem atenția. Dacă D-sa nu ocolește neologisme, acolo unde ele sunt necesare, pare uneori că arată o prea mare predilecție pentru ele întrebuițându-le uneori, chiar acolo unde ele puteau și trebuiau să cedeze locul unui cuvânt românesc. Cităm în această categorie „compatibil“ (I 9 pag. 59) „aviditate“ (II 8 pag. 96) „fapt real“ (în loc de „aeva“ (V, 2, pag. 207) „amgajez“ (I, 4 p. 49), cât și anumite expresii provinciale ca: „în dar“ (I 17 pag. 7) „sperez“ (V, 2 pag. 208) „adevărătatea“ (V 2 p. 208) Mai supărătoare pentru urechea unui cititor deprins cu limba literară sânt anumite inadvertențe sintactice cu caracter dialectal, cum e conjuncția „că“ greoaie și mutilată în fraza: „pot să-ți spun că fiecare din ele ce fel de caractere îmiteză“ (III 11 pag. 145) în loc de: „pot să-ți spun ce fel de caractere îmiteză fiecare din ele“; apoi „până când“ în loc de „pe când“ cum e de pildă în fraza „până când tiramul.“ (I, 16, pag. 70) și tot astfel în fraza „până când într'un stat rău întocmit etc“ (IV, 1, pag. 170) în loc de „pe când într'un stat...“. Tot în aceeași categorie intră și fraza: „atarnă foarte mult, ba aproape totul dela aceia, că întâmplă-se acestea corect sau necorect“. (V, 1, pag. 207). Termin această listă cu încă două exemple de traducere improprie: „bine vorbești“ în loc de „ai dreptate“ (III, pag. 165) și „retragerea“ în loc de „concesie“.

Cât privește anumite întorsături de fraze, cred că d. Bichigean, cu mai multă atenție ar fi găsit forme mai merite. Cartea II-a începe la D-sa cu aceste vorbe: „Când le-am zis acestea, am crezut că am terminat discuția“. Firește, din punctul de vedere al exactității n'avem să-i reproșăm nimic. Dar oare expresia n'ar fi câștigat în naturala, dacă ar fi tradus: „Cu aceste cuvinte, crezusem (cedeam) că am terminat discuția?“ Și tot astfel la sfârșitul cărții I, de ce în loc de „înainte de ce aș fi deslegat prima întrebare“ nu zice: „înainte de a fi deslegat prima întrebare“? Iar puțin mai jos, de ce în loc de „m'am apucat că cercetez că oare viciu(l) e și neștiința etc“ nu zice, mai simplu și mai firesc: „m'am apucat să cercetez dacă viciul etc“?

Îmi place să cred că observațiile mele n'o să descuarajeze și nici n'o să mahnescă pe d. Bichigean, pentru că sânt convins că D-sa nu face parte din acei literați, literatori sau filologi, cari, dacă nu le aduci numai laude ditirambice, fără să-ți îngădui nici cea mai mică rezervă sau observație, sânt furioși pe recensenti. Nu e greu să înțelegem amândoi că o dare de seamă alcătuită numai din complimente hyperbolice, își pierde orice înfățișare de seriozitate și nu poate profita nimănui. Dealtfel aceste puține rezerve de mai sus le-am făcut cu o inimă cu atât mai ușoară cu cât sânt gata să recunosc meritul real al traducătorului, care prin munca sa ștăruitoare și cinștită ne-a dat

o parte din opera de căpetenie a lui Platon.

Dacă traducerea D-sale are anumite imperfecțiuni formale, apoi nu trebuie să uităm că ele sunt datorite unor contingențe fatale. Lipsa de cărți trebuincioase, lipsa unui mediu intelectual mai prielnic unor atari preocupări, explică aceste imperfecțiuni și face să ne apară într'o lumină cu atât mai favorabilă curajul celui ce a încercat „un risc frumos“.

Dialogul „Symposium“ tradus de d. Vasile Grecu, profesor la Univ. din Cernăuți și publicat în „Biblioteca pentru toți“ (No. 1103—5) e o surpriză din cele mai îmbucurătoare. „Ospățul“, unul din cei mai brilianți dialogi ai marelui artist, a găsit în d. Grecu, un interpret îndemnat, care știe să învingă dificultățile textului și să ne dea într'o limbă colorată și plină de nerv, toate grațiile zburdalnicei muze platonice. D-sa are intuiția justă a situației și a personajilor, ceiace-i îngăduie să redea atmosfera adevărată și să dea și cititorului român puțința de a gusta unele din paginile cele mai frumoase ale maestrului. Dacă uneori stilul său are nuanțe de naivitate și rusticism, necorăspunzător pe deplin eleganței urbane a originalului, acest lucru se datorește în bună parte și fatalităților inerente instrumentului de care se slujește, adică limbii românești. De multe ori însă chiar acestea contribuie să dea traducerii sale o grațioasă notă de colorit local Interpretul are instinctul artistic necesar, care îl face să găsescă mai întotdeauna expresia fericită pentru a reda ideea autorului, cât și intenția lui stilistică. Iată de pildă vestitul fragment din cuvântarea lui Agaton care e piatră de încercare pentru toți traducătorii: „Bântuit de vânturi și de gânduri, de valuri și de amaruri, el ți-i cel mai bun cărmuitor și luptător, prieten și mântuitor; el podoaba tuturor zeilor și a oamenilor, cel mai frumos și mai bun povățuitor, pe care trebuie să-l urmeze fie care om, înălțându-i cântări de laude și cântând dimpreună cântecul cu care Eros farmecă mintea tuturor zeilor și a oamenilor.“ (p. 96. cap. 19) D-l Grecu a reușit să-l transpuie în așa fel ca să poată simți orice cititor stilul înflorit și artificial al lui Agaton, chiar dacă traducătorul a fost nevoit să sacrifice anumite înțelesuri și cuvinte; scopul principal e însă ajuns, și aceasta datorită talentului interpretului, care în alte părți ne dă dovadă că știe și să ciseleze hexametri frumoși ca acei din pag. 89 și 95.

Aceste remarcabile calități, nu ne vor împedeca să relevăm și anumite lipsuri, mărunte tot la pag. 27, după cuvintele „așa ca să fie mai ușor“ lipsesc cuvintele „și mai sănătos“ din original. Pe alocuri ne surprind cuvinte improprie, cum e acel „necăjește“ în loc de „măhnește“ (p. 37) sau expresii inelegante ca „să mă apuc de capul său“ (pag. 146) ori neologisme ca „remediu“ (p. 74) și „dexteritate“ (p. 112) ce nu cadrează cu limba frumoasă a d-lui Grecu. Notăm apoi scăpări din vedere sintactice, precum „să întreb că ce dorește“ în loc de „să întreb ce dorește“ (de altfel singura pe care

am putut-o observa), sau „pricina dela toate acestea“ în loc de „pricina acestui lucru“ (p. 78). Cităm încă traducerea nepotrivită a lui „auhmeros“ prin „pipernicit“ — care e cu atât mai bătătoare la ochi, cu cât, două trei rânduri mai jos (p. 117) acelaș zeu Eros, căruia i s'a aplicat epitetul sus pomenit, e descris ca

fiind „vânjos“ — și apoi „deacolo (au-tothen p. 141) în loc de „îndată“.

Făcând abstracție de aceste mici păcate, traducerea d-lui Grecu e una din încercările cele mai interesante și mai norocoase de a dărui literaturii române o parte din opera lui Platon.“

Șt. Bezdechi

Titu Maiorescu — istoric

Tipărinte și în volume speciale discursurile parlamentare, Titu Maiorescu începea fiecare volum cu o introducere istorică asupra evenimentelor politice mai de seamă petrecute în perioada de timp la care se refereau și discursurile. Gândul lui Maiorescu nu era să dea niște note explicative pentru înțelegerea discursurilor sale, cu atât mai puțin să apere, printr'o nouă argumentare, principiile cari l-au călăuzit în lunga sa carieră politică. Intenția lui era să ne dea o adevărată istorie a epocii contemporane românești, începând cu anul venirii în țară a Principelui Carol de Hohenzollern, întâiul nostru rege, o istorie politică scrisă „mai ales pe temeiul repercutării evenimentelor în corpurile legiuitoare și în întregimea mișcării constituționale“, cum spune în prefața volumului IV, și cu scopul mai apropiat, mărturisit în întâiul capitol: spre a înlesni „înțelegerea atmosferei intelectuale în mișcarea noastră politică“.

Plecând dela principiul mărturisit, că „cineva nu poate scrie bine decât istoria propriului său timp“, Maiorescu a respectat consecvent adevărul istoric, chiar când acest adevăr se îndrepta ca o muștrare față de propria sa grupare politică, partidul conservator, în care a avut un rol de frunte decând a pășit în viața politică.

Suntem în epoca unirii definitive a celor două Principate românești de dincolo de munți, având în fruntea lor un Principe dintr'o familie domnitoare streină, care, mai târziu, prin înțelepciunea sa politică și prin vitejia poporului peste care domnea, își va făuri o coroană de rege, întemeind monarhia ereditară și constituțională a Țării Românești. Temelia noului Stat o forma deci dinastia ereditară și constituția, cari reflectau organizația politică a altor State europene, mai vechi și mai de mult consolidate. Titu Maiorescu, pentru care principiile, în orice domeniu de activitate omenească, erau stâlpi neclintiti de razim, faruri de orientare meșovăelnică, urmărește mai ales înrădăcinarea în viața noastră publică a acestor două principii de temelie a statelor moderne, cu care poporul român

nu era de loc obișnuit. Și este fericit să constate în 1917, terminând capitolul care îmbrățișa evenimentele dela 7 Iulie 1900 până la 13 Februarie 1901, întărirea sentimentului nostru monarhic: „toată situația politică în care se află astăzi Statul român, (1917), ne îndeamnă să legăm sfârșitul (capitolului) cu una din ideile dominante ale acestei scrieri, cu evoluțiunea Statului dela vechea sa formă a unor Principate electivă spre o monarhie ereditară consolidată sub forma constituțională. Astăzi această evoluțiune este așa de îndeplinită, încât nu mai există în toată România nici un singur om politic care să nu recunoască autoritatea monarhică a Regelui Carol și succesiunea dinastică la tron ca niște fapte dela sine înțelese, așa încât Regele Carol cu prilejul proiectatei solemnități întru amintirea unei Domnii de 40 de ani (1906) poate constata cu adâncă mulțumire sufletească împlinirea misiunii pentru care l-a ales poporul român în zilele de 2—8 Aprilie 1866“.

Nu putea să facă aceeaș constatare cu privire la a doua din ideile dominante ale cugetării sale politice: onestitatea noastră politică (dacă se pot împărechea aceste cuvinte), manifestată prin simțul de respect față de celelalte puteri constituite ale Statului, legislativă, executivă și judecătorească, și față de opera lor, dar avea speranța că nu va întârzia nici educația noastră în această direcție, părăsind pe rând toată moștenirea de moravuri politice lăsată nouă de era Fanariotismului.

Adunarea la un loc a acestor capitole de „istorie contemporană“, în volumul de curând apărut în editura Socec, este o operă de respect nu numai față de substratul istoric al cărții, ci și o înțelegere a rostului educativ pe care această scriere îl poate avea. Consecvența ideologică a lui Maiorescu și stăruința neostoită întru înfăptuirea principiilor politice în puterea căroră credea cu sinceritate, nu din interes personal, sau de partid, este cea mai măreață pildă în educarea caracterului cetățenesc și profund omeneșc, de care sunt lipsiți la noi și unii dintre cei mai sus puși pe treapta valorilor sociale-politice.

Atm fi dorit numai să avem într'un volum întreaga istorie a lui Titu Maiorescu, dacă mai are și o urmare scrisă de mâna lui măeaștră. Editorul aninim a adunat în această volum capitolele cari precedau cele 5 volume discursuri politice ale lui Maiorescu, părute până acum, la cari a mai adăgat două capitole nouă „aflate în manuscris“ cuprinzând evenimentele de 11 Aprilie 1899 și până la 13 Februarie 1901, iar într'o notiță ne anunță că volumul al șaselea al Discursurilor acuma sub tipar, vom putea urmări istoria României până la tratatul de București, anul 1918. Dacă și această urmare e scrisă de Maiorescu, pentru nu s'a extras din acel volum al șaselea, să se alăture la capitolele precedente, ca să avem o operă completă.

Editorul nu greșea dacă punea în fruntea volumului cele două prefețe scrise de Maiorescu pentru volumul întâi și al patrulea, cari sunt importante pentru justificarea subiectivă a punctului său de vedere cu privire la scrierea unei istorii contemporane, căci Maiorescu n'a făcut o încercare de istorie — de hazard, ci el era încredințat că o istorie contemporană se poate scrie cel puțin cu atâta obiectivitate câtă avem într'o istorie a unei epoci mai vechi. Prefața dela volumul IV e într'alcă țară unedeva, la o notă, pentru a prilej de observații personale editorului. O socotim aceasta o lipsă de respect față de Maiorescu, la care editorul trebuia să se gândească mai mult decât la sine.

Olimpiu Beldiceanu

O anchetă în lumea universitară de Cluj. — Ziarul local Patria a avut bucuria de a începe o anchetă vastă cu privire la evoluția și la starea actuală a învățământului celei mai înalte școli Ardealului românesc. Ancheta s'a început cu Facultatea de Medicină și a îmbrățișat până acum Clinica medicală, chirurgicală și cea oftalmologică amănând-se în amănunte situația. Din interviurile d-lor profesori I. Hațieganu, I. Iacobovici și D. Mihail, se constată că cu toate greutățile inerente oricărui început, sub stăpânirea românească Clinica nu numai că s'au menținut la nivelul de pe timpul ungarilor, dar ele s'au ridicat cu mult deasupra acestuia. Ceeace bucură pe deoparte, iar pe de alta ceace ne întristează este constatarea pe care o fac ultimii doi domni profesori — amândoi „Regăteni“, că singura autoritate care înțelege pe deplin rostul învățământului superior dela Unire încoace, a fost Constantin Dirigint; și că dela acesta încoace a lipsit sollicitudinea necesară pentru susținerea marilor interese ale științei.

Așteptăm cu interes continuarea anchetei, rezervându-ne dreptul de a reveni asupra ei, după ce se va termina.

Prostituția în Berlin

Berlinul, lăcașul multor libertăți și a unei concurențe extinsă în diferite domenii, lasă fără zăgaz, fără un control mai strict, o detestabilă libertate și concurență în prostituție.

„Die Liebe“, „der Kuss“, die „Freundin“ sunt etichetele obișnuite ale acestei libertăți. Fie că ataci sau ești atacat în plină stradă, străin sau cetățean de baștină, foarte rareori riști să greșești adresa.

În mod oficial lucrurile stau astfel. Așa zisele „Strassenfrauen“, (femeile publice) nu au stabilimente fixe. Locuiesc separat prin hotelurile private, etc. Femeia care a căzut pradă prostituției, este descoperită de agenții poliției prin diferite mijloace. De cele mai multe ori le dau ocazia a-i provoca pe stradă și atunci sunt conduse la „Polizei Praesidium“ și înscrise în lista celorlalte colege, recrutate în cea mai mare măsură prin aceeași metodă. De 4 ori pe săptămână aceste femei sunt vizitate de medicul poliției pentru blenoragie. Ele sunt grupate în trei categorii: vechi (după 10—15 ani de activitate) de mijloc (5—10 ani) și noi (sub 5 ani). Cele vechi sunt controlate mai rar, cele noi mai des și afară de examenul pentru blenoragie se face și examenul sângelui pentru sifilis. Aceste femei cuferează străzile, cafenelele și toate locurile publice, se oferă singure sau se lasă ușor descoperite.

Aceasta este partea oficială. Marea parte însă o reprezintă neoficialitatea. Și aceasta constituie adevăratul pericol.

Viața într'adevăr aci e foarte scumpă. Femeia este obișnuită a-și avea profesia ei, fie fată, fie soție. (Femeia fără ocupație este desconsiderată de profesioniști). Leafa pe care o obțin aceste muncitoare este sub limita unei existențe omenești (50—80 mărci pe lună). Fetele cu părinți mai pot rezista, celelalte cad pradă prostituției.

Acesta ar fi un motiv — natural singurul pentru Berlinezi, care caută să acopere această pată. Adevărul este, că nu numai fetele fără părinți, dar și acele cu părinți și chiar acele cu părinți ce dispun de mijloace materiale își au „prietenui“ sau „prieteni“ lor.

Cauzele adevărate ale acestei decăderi morale, sunt: concepția de viață, veșnicile tentații ale orașului mare și imensa întindere a Berlinului.

Concepția de viață e bazată pe o libertate împinsă la extrem. Fetele dela 18 ani în sus, uneori și sub această vârstă (15—16 ani), ziua ca și noaptea

dispun de timpul lor, fără a se lăsa sau a fi controlate se întorc acasă noaptea când vor și dacă părinții opun rezistență, amenință cu sinuciderea, etc. Băiatul ca și fata dispun de aceeași libertate și de multe ori e concurență între soră și frate, în a veni mai târziu acasă.

Natural sunt și excepții. Dar în majoritatea cazurilor, așa se petrece atât în familia de proletar, cât și la burghez sau nobilime.

Părinții? ... Impresia mea este, că ei nu au timp să se gândească la aceasta. Materialismul ocupă un loc de frunte între preocupările zilnice ale Berlinezului. Absorbit de chestiuni financiare, în acest creier, problemele morale sunt stinse.

entațiile! Tot ce vrei. Lucrătorul vine la 4—5 ore p. m. acasă dela lucru. Iși poate face o baie în locuința sa proprie și seara, dacă rămâne acasă, în timp ce citește — dela Schiller până la orice revistă banală, pe urechi îi sunt lipite receptoarele de Radio și se delectează cu cea mai clasică muzică. Progresul respiră la fiecare colț și isvoarele de distrucție sunt fără sfârșit. Cinematografele, enorme la număr, realizează cu o tehnică superbă, tot ce mintea poate imagina, reviste, varieteu și teatre, opere, muzică bună prin cafenele, etc. ...

Orașul mare, nesfârșit. Rare ori vezi doi oameni care se salută sau își dau bună ziua. Tu, izolat ca individ te pierzi.

În sălile mari de spectacole, care pot înghiți sute și mii de spectatori, chiar dacă coincidența face să te găsești involuntar în aceeași sală cu părinții sau rudele, tot nu ești remarcat și astfel frica de a fi descoperit nu există.

Toate aceste — desigur că vor mai fi și alte cauze — predispun la întinderea acestei plăgi sociale.

Pericolul este mare. În această prostituție clandestină — care scapă de controlul poliției sau a familiei — e încuibată toată gama boalelor sexuale.

Berlinezul te avertizează în primele zile: „păzește-te că toate femeile sunt bolnave“. Și într'adevăr așa este. Un medic spunea într'o zi că într'un mare magazin unde sunt câteva sute de vânzătoare, 98 la sută au blenoragie!

Declarația boalelor sexuale nu este obligatorie. Statul ca să menajeze puțoaara publică a înființat diferite posturi de tratament gratuit a acestor boli,

fără obligațiunea de a se da numele și adresa. Cu toate acestea, foarte puțini din cei bolnavi se duc la tratament. Și astfel boala persistă, se transmite, se extinde.

O altă lătură a prostituției, sunt întreținutii (peștii). Faptul este foarte îngrijorător. Prostituatele au un prieten oficial pe care îl întrețin ele, cu banii ce-i câștigă prin profesia ce o exercită. Ei nu lucrează nimic și trăesc parazitar, organizați într'o societate puternică și gata de a săvârși ori ce faptă odioasă. Când unul din ei a eșit din grații, e întreținut de ceilalți, când unul a suferit de ceva, ceilalți îl apără și merg până la crimele cele mai sălbatice. Iar nenorocitele femei sunt terorizate și împinse mai tare în prăpastie.

Aceste sunt în linii mari, aspectele prostituției și a moralității în Berlin. Nu e nimic de copiat pentru Orient. E bine să se știe și la noi, pericolul cel mare pentru tinerii de ambe sexe ce vor trece granița.

Dr. KERNBACH

Buletinul „Astrei“

Dela secția școlară a „Astrei“. — În ședința ei ținută la 29 Ianuarie, secția școlară a hotărât să ție o serie de conferințe în legătură cu problema reorganizării învățământului secundar. Seria conferințelor va începe Marți, 9 Februarie, a. c. și se va desfășura în modul următor:

1. 9 Februarie: d. Vladimir Ghidionescu prof. univ.: Reforma învățământului și reforma educației.

2. 22 Febr., Const Sudețeanu, prof. secundar: Factorul principal în învățământ: Profesorul.

3. 8 Martie, Fl. Ștefănescu-Goangă: Literatura didactică pentru cursul secundar.

4. 22 Martie, Dr. P. Ilcuș, asistent univ.: Învățământul unitar sau divizat?

5. 12 Aprilie, Nicolae Bogdan, directorul liceului de fete „Regina Maria“: Problema liceelor de fete.

6. 26 Aprilie, Valer Seni, inspector școlar: Deseentralizarea administrației învățământului.

7. 17 Maiu, Dr. Al. Pteancu inspector general al învățământului: Învățământul minoritar.

8. 31 Maiu, Dr. Pavel Roșca, directorul școlii normale de băieți: Învățământul și educația religioasă morală.

Conferințele se vor ține între orele 6—8 seara, în localul seminarului pedagogic universitar din Cluj, (Piața Unirii 12. et. II), și vor fi urmate de discuții. **Pot participa, în afară de membrii secției școlare, toți aceia cari se interesează de problema educației.**

ACTUALITĂȚI**Aspecte din viața americană**

Una din chestiunile cari au preocupat mai mult opinia publică a Statelor Unite în cursul anului trecut a fost procesul colonelului Mitchel. În luna August 1925 marele dirijabil „Shenandoah“ a suferit un accident fatal, care a costat viața aproape a întregului personal de serviciu. Acest moment a fost ales de colonelul Mitchel, fost subșef al aeronauticii Statelor Unite, și unul din marii eroi ai văzduhului din războiul mondial, pentru a ataca prin presă cu o violență neobicinuită conducerea actuală a aeronauticii, care se află în mâna șefilor departamentelor de războiu și marină. Mitchel a acuzat pe capii aeronauticii de „neglijență criminală“ și „incapacitate“ și a cerut reorganizarea largă a aeronauticii. În urma acestor atacuri a fost dat în judecată și Consiliul de Războiu l-a judecat pentru „insubordonare“ și „denigrarea bunului renume“ al aeronauticii americane.

Procesul a durat șase săptămâni. În acest timp colonelul Mitchel și-a prezentat toate dovezile spre a-și susține afirmațiunile debitate în presă. Au fost deasemenea ascultați toți experții citați la cererea lui Mitchel sau a capilor aeronauticii.

În tot timpul desbaterilor ziarele au scris la larg despre cursul procesului și în fiecare săptămână a rulat câte o scenă din desbaterile Consiliului de Războiu în toate cinematografele din America. Fotografia lui Mitchel a devenit tot așa de populară ca și cea a lui Red Grange faimosul fotbalist din Chicago.

Mitchel a fost condamnat la excluderea din armată pe cinci ani, fără drept la salariu.

Condamnarea însă nu i-a stricat de loc reputația. Din contră, toată opinia publică este de partea lui Mitchel. În data ce apare pe ecran figura lui Mitchel, publicul aplaudă frenetic. Toată presa e de acord, că dacă Mitchel ar candida la proxima alegere de senatori, ar reuși oriunde fără nici un efort.

Cauza acestei popularități este în prima linie naționalismul svăpăiat al americanilor. Să nu se uite, că în America în afară de Klu-Klux-Klani toată opinia publică e naționalistă. Aici socialiștii sunt aproape inexistenți, iar comuniștii există abia câțiva răsleții prin diferite metropole și aceștia aproape toți — propagandiști. A fost însă suficient, ca Mitchel să prezinte câteva hărți, schițând căile pe unde Statele-

Unite ar putea fi atacate prin aer, ca toată America să ceară în unanimitate creerea unei armate aeriene moderne gata pentru orice eventualitate.

Este extrem de interesant cum își închipuie americanii, că ar putea fi atacați. Prima cale pornește din Anglia Islanda, — Grenlanda — Canada spre New-York. A doua pornește din China-Japonia prin Alasca-Canada-San Francisco. Față de acest „pericol“ Mitchel cere înființarea unui triunghi de apărare, care să se bazeze pe punctele din regiunea New-York-San Francisco și Panama.

Toată opinia publică este pentru inaugurarea unei politici aeronautice cât mai active și cât mai urgente.

În ultima săptămână revista cinematografică a fost consacrată deschiderii sesiunii legislative din Washington. Rând pe rând apar pe ecran senatorii americani, care au luat cuvânt în discuțiile primei săptămâni. Apare senatorul, care a intervenit în cazul colonelului Mitchel. Este frenetic aplaudat de public. Urmează senatorul din New-Jersey, care cere prohibirea legii „prohibiției“ alcoolului. Imediat publicul se împarte în două tabere. Una aplaudă frenetic, cealaltă șueră cu multă convingere...

După proclamarea sentinței în cazul „Mitchel“ acuzatul și acuzatorii și judecătorii părăsesc sala. Mitchel le întinde tuturor mâna cu seninătate, par'că n'ar fi fost în lptă gigantică cu acești „incapabili“ și „neglijenți“ timp de șase săptămâni... Iarăș mă gândesc oare s'ar putea repeta la noi scena aceasta?

Red Grange, noul „football star“ al Americii care a apărut pe orizont abia în toamna aceasta, va candida la proximele alegeri pentru un scaun de deputat în Illinois... meriță! Doar toată America știe, că „Red“ a adus într'un match din ziua de Crăciun mingea 52 yarduri... Măine va vorbi la radio către „popor“.

Jane Adams, conducătoarea operei sociale din America a declarat, că femeile americane sunt victimele celor două flagele naționale: alcoolul și benzina...

„Santa Claus“ — Moș Crăciunul a-

mericanilor ni-a oferit un spectacol fantastic. Obiceiul cadourilor de Crăciun, este atât de generalizat în America, încât toți cunoscuții oferă cadouri tuturor cunoscuților. În felul acesta fiecare casă are în ziua de Crăciun aspectul unei prăvălii bine asortate cu fel de fel de obiecte de cadou.

Dar nu numai atât. Este cert, că fiecare cetățean și îndeosebi fiecare copil este cercetat în seara sfântă de Santa Claus. Organizațiile de asistență socială, împreună cu bisericile, cari au un rol important în asistența socială a țării, lucrează cu o admirabilă energie de aproape o lună, pentru a aduna tot ce oferă cei cu dare de mână, și de a împărți tuturor acelorora, cari au nevoie, ceea ce de fapt le lipsește. Și cadourile nu sunt mici semne de a'nenție. Sunt chiar lucruri de valoare, uneori date din belșug, dar adeseori date și prin sacrificiu și abnegație. Iată câteva „cadouri de Crăciun“ oferite prin biserici săracilor din Baltimore: chiria pe un an, îmbrăcăminte pentru 5 copii orfani din o familie, speșele pentru vindecarea unui tuberculos în sanator (600—700 dollari), mobilarea unor locuințe, cărbunii necesari unor familii pentru iarnă etc. etc.

Această chestiune este una din cele mai frumoase și emoționante dintre toate cele ce le-am experiat în America, și voi încerca să o descriu altădată cu titlu de informație pentru toți aceia, cari se ocupă de probleme sociale și îndeosebi pentru preoții neamului meu.

Dr. S. Manuilă

BIOPOLITICA**Un tratat de sifilis visceral medical**

În curând va vedea lumina tiparului o lucrare asupra sifilisului visceral medical, opera domnului profesor Hațieganu. Opera domniei sale, bazată pe o experiență lungă și foarte activă, combinând experiența clinică cu datele cele mai recente științifice și biologice asupra sifilisului, va fi de cel mai mare folos pentru toți medicii, atât specializați cât și pentru medicii practicieni și studenți.

Domeniul de activitate al sifilisului s'a extins foarte mult. Sifilisul, această plagă atât de temută, care imită orice boală, „magna simulattis naturae“ cum o numesc autorii clasici, nu poate fi cunoscută de toți medicii în toată complexitatea sa. Necesitatea acestei cărți e simțită de toți medicii cari în fine vor

avea o călăuză practică în exercițiul profesiei lor, unde se întâlnesc atât de des cu formele cele mai variate ale acestei boale.

În acest tratat domnul profesor Hațieganu insistă mai mult asupra chestiunilor practice, dând pe scurt partea cuvenită și teoriilor, cari abundă și aici, ca în orice capitol al medicinei; expune concepția modernă asupra sifilisului și a tuturor factorilor, cari fac ca această boală să dea atâtea manifestări tardive, terțiare și cuaternare.

Relațiunea strânsă care există între tuberculoză, cancer, arterioscleroză, și sifilis, acesta din urmă prin grefarea sa în organism producând o stare care pregătește terenul pentru aceste afecțiuni.

Nu e neglijat nici raportul dintre sifilis și celelalte discipline ale medicinei, tot atâtea capitole de o importanță practică pentru medic.

Practica medicală numai atunci va fi încununată de succes, dacă medicul va fi în posibilitate să stabilească un diagnostic etiologic, adică să recunoască cauza boalei. Ori, cum sifilisul imităză orice boală, numai interpretarea precisă a simptomelor și gruparea lor va putea conduce la diagnostic.

Fondul lucrării însă îl formează sifilisul organelor medicale, unde diagnosticul, prognosticul și tratamentul sunt expuse în toate detaliile lor. Diagnosticul diferențial cu alte boale, care constituie esența lucrării, va aduce mare folos medicului practician, care foarte des rămâne frapat de disarmonia simptomelor, atât de frecvente în sifilisul visceral. Stigmatul sifilisului ereditar și câștigat, cari sunt călăuzele uneori infailibile în diagnosticul etiologic sunt expuse în toată amplexarea lor. Pistofiile, tot atâtea manifestări în sifilisul ereditar, de cei mai mulți medici sunt trecute cu vederea însă ochiul clinicianului le analizează, ca apoi cu alte simptome să-i ajute a triumfa în diagnostic. Un capitol e rezervat tratamentului sifilisului după ultima metodă, cu preparatele cele mai noi, din arsenalul atât de bogat al medicațiunii antisifilitice. Medicul va fi în posibilitatea de-a cunoaște tratamentul preventiv al manifestațiunilor terțiare și tratamentul electiv pentru fieștecare organ lezat.

În acest tratat să vede nota personală a domnului profesor Hațieganu, judecata clinică obiectivă, care este atât de necesară și indispensabilă clinicianului. Experiența domniei sale în materie de sifilis visceral, e una din cele mai bogate; sunt rari clinicienii cari au putut observa atâtea sifilis, care la noi în țară e în floare.

Dacă sifiligraful dermatolog poate spune că sifilisul diminuează și-i optimist în materie de sifilis, sifiligraful internist și neurolog înregistrează noi și noi cazuri de sifilis, care mai de care mai caleidoscopice.

Opera aceasta a domnului profesor Hațieganu pe lângă partea sa didactică, mai are și-un colorit social și patriotic. Răspândită în toate colțurile țării, chiar și cele mai ferite de frământările ști-

ințifice, unde medicul înarmat cu cele mai noi cunoștințe asupra sifilisului, va tinde la jugularea acestei infecțiuni și prin urmare la fericirea populației.

Apariția acestei lucrări este un eveniment științific, de pe urma lui, medicii vor avea cele mai mari foloase și succese medicale, iar titlul cărții și autorul sunt garanții suficiente că opera aceasta va fi bine primită.

Dr. C. MANTA

CRONICA MEDICO-SOCIALĂ

Marele cotidian biopolitic.

Se agită ideea înființării unui mare cotidian în capitala culturală a Transilvaniei, a cărei preocupare principală să fie binele public, solidaritatea, moralitatea și ideea de stat român (Vezi „Soc. de mâine“, Nr. 5—1926 Prof. O. Ghibu: O soluție în chestia presei din Ardeal). Desigur că această mare viitoare gazetă, a cărei realizare e din domeniul posibilităților apropiate, va trebui să renunțe la politica de partid, pentru a putea fi îmbrățișată cu deplină însuflețire de toată românimea de dincoace de Carpați. Dar marele ziar de mâine — pentru a putea intra în nota unei actualități ardente, deodată cu primul număr al apariției sale — va trebui să se pună dela început în slujba unei idei mărețe, care să agite spiritele intelectuale ale țării noastre în vederea conlucrării unanime pe terenul social, destelenit de principii cari mai ușor vor putea aduce mântuirea neamului românesc. Zic „mântuire“ și vă rog să mă credeți, că termenul nu e deloc exagerat, dacă ținem seamă de adevărata realitate a factorilor, cari compromit în chip serios vitalitatea poporului nostru și-l împiedecă să țină pas cu progresul altor neamuri, mai puțin dotate decât al nostru. Și această mântuire este nelușoi, că atârână în primul rând de ideea biopolitică. În slujba acestei idei va trebui să fie pus marele cotidian al Transilvaniei, dacă ține să militeze pentru o concepție conducătoare superioară, cu repercusiune asupra tuturor resorturilor vieții de stat și cu perspectiva sigură a unor efecte extrem de salutare.

O criză indoită

Un articol — rezumat al unei conferințe — apărut în Buletinul Asociației generale a medicilor din România comentează criza actuală a profesiunii medicale din centrele urbane. În toate orașele României dar mai ales în București și în Transilvania există o pletoră de medici, tocmai într-o vreme, când criza economică face ca asistența medicală remunerată să fie din ce în ce mai redusă. Și în timp ce orașele gem de medici, populația rurală se luptă cu atâtea plăgi sociale și pier legioane de tinere vârstare lăsate pradă neștiinței și mediului potrivit oricărei tendințe igienice. Vă veți întreba de ce medicii suprapopulează orașele și nu se îndreaptă spre țară, unde umanitara lor profesiune își poate re-

vărsa binefacerile cu mai multă generozitate decât în mediul urban. Suntem obișnuiți să credem, că medicii fug de sate. Legenda s'a acreditat și a pătruns în credința generală, deși nu e adevărată, cu toată că ar fi justificată. Cine cunoaște neajunsurile de toate felurile cu cari un intelectual deprins cu confortul centrelor universitare e constrâns, să lupte la țară, înțelege ezitarea multora. Dar nevoia, criza de-care vorbim, ar determina pe mulți confrăți să accepte situația de medici de circumscripție rurală, însă și aici concurența e acerbă. Așa este. Cu greu și după multă așteptare se mai găsesc locuri de medici de plasă. S'ar părea că de aici ar urma o îmbunătățire a situației sanitare în populația rurală, însă circumscripțiile sunt așa de întinse, încât medicul se vede dezarmat și în imposibilitate de a pune în practică cunoștințele câștigate în șapte ani de învățătură. Lipsa mijloacelor de comunicație și întinderea vastă a celor mai multe circumscripții sunt piedecile cele mai serioase în exercitarea profesiunii medicilor rurali. Soluția? Propunerea e scurtă: să se mărească numărul medicilor de plasă, să se îndoiască chiar. Bugetul țării ar putea suporta o salarizare bună (după situația actuală un minimum de 15 mii lei lunar) pentru un număr de 2000 de medici, în mâna cărora se încredințează capitalul de care depinde nu numai prosperitatea actuală ci însăși existența noastră viitoare ca neam. Să nu uităm că suntem înconjurati de popoare concurente, a căror putere de înmulțire este cel puțin tot așa de mare ca a noastră. Și dacă există o criză a profesiunii medicale la orașe, criza sănătății din tot restul cuprinsului țării trebuie să ne dea și mai mult de gândit.

Medicii parlamentari

Proiectul legii electorale, prin care medicii funcționari de stat erau împiedecați de a putea intra în rândul parlamentarilor, a produs o avalanșă de proteste. Asociația medicilor s'a făcut interpreta doleanței generale și a întocmit un memoriu-protest, pe care l-a adresat Senatului, cerând să se renunțe la restricțiunile puse față de medici. Intervenția a fost încununată de succes (parțial deocamdată) pentru că traducea expresia aceluși sentiment unanim, care recunoaște fără discuție — rolul primordial pe care medicul are dreptul, ba chiar trebuie să-l joace în cadrele unui stat, care nu e refractar la progresul integral. Se-

colul în care trăim se va putea lăuda, că deceniile lui au fost martore la acele metamorfozări fundamentale, prin cari medicina socială și științele sociale-economice își vor asigura primul plan în rândul doctrinelor cari pot determina cu mai multă siguranță avântul și bunăstarea tuturor păturilor sociale.

Buletinul eugenic și biopolitic

Interesul deosebit, care se arată în toate părțile țării față de problemele eugenice și deci implicit interesul față de biopolitică a determinat secția medicală și biopolitică a „Asociațiunii” să se ocupe cu ideea editării unui buletin lunar — deocamdată — în care să se detalieze chestiunile eugenice și biopolitice, cari până acum s'au schițat numai în liniamente generale. Acest bu-

letin se va adresa nu numai medicilor ci și altor intelectuali, cari în cadrul activității lor pot servi ideea biopolitică, cum sunt: profesorii universitari și secundari, magistrații, deputații, senatorii, prelați și preoți, academicieni, ziaristi, sociologi, demografi, statisticieni etc. — Buletinul eugenic și biopolitic va vede lumina zilei nu peste mult.

O ședință importantă

E ședința secției medicale și biopolitice a „Astrei” care va avea loc Duminecă 14 Februarie c. ora 5 p. m. în Sala IV a Facultății de litere din Cluj în prezența d-lui Vasile Goldiș, președintele „Asociațiunii”, și a membrilor secțiilor literare și științifice. D. Prof. Moldovan va expune programul biopolitic. **Dr. Aurel Voina**

re. D-na Nestorescu în rolul Rașelei a pus mai multă căldură ca de altă dată rămânând, totuși destul de departe de amploarea artistică pe care trebuie să o aibă acest rol. În rolul cardinalului d-l Ujeicu a fost mulțumitor. Dela d-l Andreescu, interpretul lui Leopold, nu ne-au rămas decât nește jalnice tânguiri, atât de îndepărtate de artă; iar dela d-na Ionașcu câteva metalice exclamații. O vorbă bună merită d-l Ligeti, care a avut o originală creație în straniul dans al bufonului, din actul III. Montarea fastuoasă și în nota vremii a dovedit încă odată adâncă pricepere a d-lui Pavel

CONCERTE

Cântarea României

Corul cu acest nume simbolic, condus de d-l Marcel Botez, care a concertat Sâmbătă în 30 Ianuarie c. în sala Teatrului nostru, nu este cunoscut numai în țară, ci fama lui a trecut și peste granițe.

Prin turneele făcute în alte țări, „Cântarea României”, una din instituțiile cari au luat ființă sub patronajul „Fundației culturale Principele Carol”, a servit o nobilă idee a solidarității popoarelor, în baza cunoașterii mai de aproape a virtuților lor creatoare artistice.

Caracterul de propagandă al turneelor ei s'a văzut și din programul concertului de Sâmbătă seara, care cuprindea câte-un punct din repertoriul muzical al popoarelor învecinate cu noi, Polonia, Cehoslovacia și Jugoslavia, cu cari avem nu numai legături culturale, ci și legături politice. Pentru întâia dată am avut ocazia să auzim aici în Cluj execuția românească a unor bucăți din literatura muzicală a vecinilor noștri, bucăți alese, cu motive populare, cari exprimă sensibilitatea specifică a acestor popoare.

Programul mai conținea lucrări clasice din literatura muzicală universală: ușoare și săltărețe, cum sunt cântecele lui Loewe, elegiace ca ale lui I. S. Bach, sau compoziții mai severe ca ale profundului Beethoven, și multe cântece românești, compoziții brodate cu motive populare ale lui G. Dima, Muzicescu, Vidu, Teodorescu și Zirra. Mai ales au plăcut mult sprintăra și șagălnica „Brăul Popii” a lui Muzicescu, vioaia „Lugojana” a lui Vidu și melodiioasele cântece ale lui Dima. Se cuvine să amintim în special masiva compoziție a lui Muzicescu „Concert religios” din partea întâi a programului.

Publicul a aplaudat îndelungat și a bisat în mai multe rânduri corul condus de maestrul Marcel Botez, care s'a prezentat într'un tablou așa de pitoresc prin costumele variate ale elementului feminin.

CONFERINȚE

Prof. Dr. Ureche: Longevitate-Senilitate

O conferință interesantă prin faptul că atinge probleme fundamentale ale vieții în genere, cari au frământat totdeauna omenirea. Mai ales în timpurile din urmă prin descoperirile unor doctori se părea că problema longevității ar fi definitiv rezolvată; opinia publică a fost viu interesată

CRONICI CULTURALE SI ARTISTICE

OPERA

EBREEA

5 acte de Halévy

După muzica delicată, cu fine analize sufletești a „Jongleur”-ului lui Massenet, „Ebreea” este o nouă avalanșă de monumental: puternice pasiuni omești dramatice frământate, variate motive minunate contopite și viu colorate, iar deasupra tuturor acestora acea fălăire a destinului, care-ți lasă impresia de tragedie antică. „Ebreea” este opera care a încântat un secol fără să îmbătrânească cât de puțin, cu toate revoluțiile suferite de muzică dela apariția ei. Și cauza acestei înfruntări a veacurilor este chiar acel adânc omenesc căruia i-a dat o expresie monumentală și posibilitatea de a se valida în ea atât instrumentul cât și cântărețul. Găsești în ea variat joc de instrumente, coruri, și arii în cari cântărețul își poate turna toate resursele sale artistice.

Aciunea se petrece cătră sfârșitul evului mediu în Constantz. Prințul Leopold are relațiuni de dragoste cu Rașela, fiica ovreului Eleazar, fără ca aceasta să știe că iubitul ei e prinț și creștin. Fiind silit să-și destăinuiască credința prințul e amenințat cu moartea de cătră Eleazar, tatăl Rașelei. La rugămintea fetei, acesta-l iartă cu condiția să-i ia fata în căsătorie. Prințul refuză și răzburarea fierbe în pieptul celor doi evrei amarnic înșelați. La curtea regelui, Eleazar și cu fiica sa aduc colierul cumpărat de logodnica prințului pentru al oferi acestuia ca dar în ziua nunții. Recunoscând pe rinț, Rașela-l demască în fața curții; toți trei sunt anatemizați de marele cardinal. Pentru a scăpa pe prinț, Rașela e rugată de Eudoxia, logodnica lui, să-și modifice depoziția. Rașela cedează din orgoliul de a se arăta mai generoasă decât o creștină. Fiindu-i milă de tinereța Rașelei, cardinalul roagă pe tatăl ei să treacă la

creștinism, nefiind altă posibilitate de scăpare pentru ei. Eleazar refuză, amenințând pe cardinal cu o crudă răzburare. Rămas singur și copleșit de marea lui dragoste pentru fică-sa, se răzgândește și e gata să treacă la creștinism, dar strigătele încontra evreilor ale poporului de stradă îi roscolesc iarăș furia răzburării. Amândoi evreii sunt condamnați la moarte pe rug. În clipa când Rașela e dată pradă flacărilor, Eleazar îi spune cardinalului că și-a condamnat propria-i fică, pe care el, evreul, i-o scăpase dela moarte, în Roma, și pe care cardinalul și-o credea moartă. Eleazar poate muri fericit; răzburarea care i-a clocotit în piept atâta vreme s'a întâmplat după gândul lui.

Culmea artistică a operei e momentul în care cele două sentimente: dragostea pentru Rașela și ura încontra creștinilor se frământă în pieptul evreului într'un tragic sfâșietor. Și autorul a știut să dea o puternică expresie acestei lupte sufletești între un sentiment general omenesc și celalalt concret, intrat în sângele rasei care se închină lui Iehova. În Eleazar e tipizată iubirea paternă a unui evreu. Ura, pe care veacurile a îngrămădit-o în sufletul acestei rase — a învins dragostea de tată. Dar deasupra tuturor acestor considerații noi am admirat creația artistică obiectivă a autorului. Sentimentele sunt adânc analizate; expresia e variată în nuanțe multiple cari și-se comunică sufletului dela prima atingere cu ele. Adăugăm acestora minunatele ansambluri de voci, între cari cel dela începutul actului II: rugăciunea evreilor, culminează — pentru a conchide că direcțiunea Operei, a făcut o fericită alegere în „Ebreea”.

Dintre interpreți merită laudă d-l Apostolescu în rolul lui Eleazar, care, cu toate că nu era în toate dispozițiile bune ale vocii, prin jocul nuanțat și dramatismul expresiei, ne a dat câte-va momente înălțătoare

până când scepticismul s'a lăsat iarăși peste sufletele tuturor. Conferențiarul a prezentat problema sub aspectul științific al ultimelor cercetări, fără să neglijeze nici partea ei istorică; o mulțime de date statistice, interesant clasificate au arătat cum problema a interesat omenirea în aceeași măsură în toate timpurile.

Longevitatea este un fenomen obișnuit nu numai la regnul animal ci și la cel vegetal. Chiar și la noi în țară sunt arbori cari au trecut peste sute de ani. Longevitatea este destul de obișnuită și la oamenii de astăzi cu toate că se pare că ne plângem de lipsa ei mai mult ca totdeauna. Impărțită după sexe longevitatea e mai obișnuită la femei; după categorii sociale la astronomi și în general la oameni de știință, scăzând treptat cu cât ne apropiem de categoria artiștilor și literaților. Viața acestora din urmă fiind frământată de emoțiuni mai puternice se epuizează mai curând. Conferențiarul a arătat apoi, în lumina ultimelor cercetări, problema senilității: cauzele apariției ei și experienței de reîntinerire făcute de doctori ca Steinhach și Voronoff. Incercările acestora au avut cel puțin un rezultat îmbucurător: reîntinerirea e posibilă, în mod temporar însă. Proiecțiunile interesante au crescut cu mult interesul față de subiect.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Reșița, monografia orașului uzinelor și domeniilor, întocmită de **Gh. Molin**, directorul gimnaziului din Reșița. Tiparul „Scrișul Românesc”, Craiova, 1925.

Monografia celei mai formidabile instalațiuni industriale din țară, instalată într-o regiune pitorească a Banatului, într'un cuib de păduri răcoaroase, cu uzine și fabrici de cele mai nouă sisteme, printre cari și o fabrică de locomotive, care furnizează țării streine producția ei nouă, căci Statul nostru își face comanda, de sigur cu prețuri mai urcate, în alte țări, trimițând numai locomotive stricate spre reparare la Reșița — monografia Reșiței poate servi de reclamă acestei întreprinderi, poate fi un ghid pentru numeroșii vizitatori ai acestei mari comori naționale, cum o numește autorul, dar ea poate fi și un document istoric despre situația de astăzi a instalațiunilor, cari se schimbă și se perfecționează din an în an. Îndeplinește toate condițiile unui astfel de document: o redactare îngrijită, care nu neglijează nici un aspect al vieții complexe din această localitate și o execuție tehnică dintre cele mai alese, cum doar „Cultura Națională”, cu care rivalizează „Scrișul Românesc” din Craiova, ar mai fi putut realiza.

Transilvania, Noemvrie—Decemvrie, 1925

Întâiul număr al „Transilvaniei”, după congresul din vara trecută al „Astreii”, la care s'a discutat și chestiunea reorganizării acestei reviste, așa fel ca ea să pătrundă într'un cerc mai larg de cetitori, apare cu o întârziere destul de mare. El conține o amănunțită dare de seamă despre acel congres, procesele verbale dela ședințele comitetului central și câteva discursuri ale pre-

ședintelui, d-l Vasile Goldiș, ca parte documentară, apoi un cuprins științifico-literar. **D. G. Preda** încearcă o apropiere a raporturilor dintre știință și religie, în baza unui element comun, i-am zice de metodă: credința, suportul religiei, de care nu se poate lipsi însă nici știința, puțința noastră de a cuprinde totul în conștiință prin observație și experiment fiind mărginită. D-sa demonstrează îndreptățirea credinței mistice prin analogii și deducțiuni, deci prin mijloace din domeniul raționamentului. Problema e comprimată în cadrul unui

articol de 10 fețe; ea cere spațiu mai larg pentru o documentare mai întinsă.

Din restul numărului însemnăm cu titlul numai „Din revendicările artistice ale Transilvaniei” de Coriolan Petranu, „Colibașii din pasul Branului” de Teodor V. Păcățeanu și „Rolul social al medicului român în opera de consolidare a statului național” de Dr. I. Hațiegan — ca o dovadă despre colaborarea mai intensă a membrilor sau chiar președinților de secțiuni științifico-literare la această revistă comună a lor.

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMĂNALE

CARDINALUL MERCIER

A murit la Malines, în Belgia, cardinalul Mercier, marele erou național al Belgiei și, în acelaș timp, eroicul luptător pentru înfăptuirea marilor idealuri creștine într'o vreme de materialism și indiferențism.

Defunctul, a cărui moarte a intristat întreaga lume creștină, a opus în timpul războiului mondial, marea lui forță morală față de forța militarismului german și a izbutit să păstreze viu și plin de credință sufletul poporului său, în istoria căruia s'a înscris cu litere de aur.

Filosof și teolog desăvârșit, autor al unui curs complet de filosofie, care se predă în seminarul din Malines, regretatul cardinal s'a ilustrat în anii din urmă și pe terenul activității pentru renumele bisericilor creștine. În orașul lui de reședință el a prezidat acum doi ani memorabila conferință în vederea înlăturării piedecelor cari stau în calea restaurării unității Bisericii lui Christos, conferință la cari au luat parte și delegații arhiepiscopiei anglicane dela Canterbury. Moartea cardinalului Mercier, este socotită de întreaga lume creștină ca o pierdere dintre cele mai mari.

Cardinalul Mercier a bravat energic cruzimile ocupației germane în Belgia și a ridicat cuvântul său de protest contra tuturor abuzurilor fără a se lăsa intimidat de asupritori. A fost un apostol al mulțimilor apăsate, a vestejit nedreptatea, iar ideile sale au făcut ocolul presei în toată lumea stârnind admirație și curaj până și la noi în Ardeal. Un caracter de model și o voință de fier. Președintele camerei franceze d. Herriot l-a parentat astfel: „Franța, printr'o tradiție a geniului său liber, totdeauna s'a înclinat cu emoție și respect în fața oamenilor, cari în orele dificile ale istoriei, în durerea popoarelor, au făcut să se pronunțe cuvintele mari cari susțin în aflicțiune, comandă datorita și afirmă, în mijlocul încercărilor grele, forța invincibilă a ideilor.” Așa este parentat un prinț al

bisericii, care nu trădează interesele poporului său nici în împrejurările cele mai dificile cum au fost acele ale Belgiei crotopite.

Reprezentanții bisericilor trebuie să vadă în el pe prototipul luptătorului de idealuri și nu le rămâne decât să pășească pe urmele lui.

Horia Trandafir

O idee care s'a realizat. — În conferințele politice pe cari le-a organizat în iarna anului trecut revista noastră, s'a pus ca o problemă ce trebuie rezolvită: crearea frontului unic în politica actuală a țării noastre. În vederea realizării lui s'a ales și un comitet de acțiune, constând din persoane cu diferite nuanțe politice.

Ideea n'a putut fi realizată imediat, deși ea a avut ca urmare directă fuzionarea partidului naționalist cu cel național și o nouă încercare de fuzionare cu țărăniștii.

Astăzi, însă, ideea este în pragul unei realizări aproape definitive, cel puțin în vederea luptei pentru înlăturarea actualului guvern, dacă nu și în vederea constituirii guvernului de mâine. Cele patru partide de opoziție: cel naționalist, cel țărănist, cel averescan și cel socialist, au încheiat pactul pentru un front unic.

Dorim ca acest pas să fie continuat și lărgit, pentruca marile probleme ale Ardealului să fie cât mai bine servite.

Extensiunea universitară din Cluj. — se manifestă în acest al doilea an de activitate a ei, ca o instituție dintre cele mai folositoare. Ea a trezit în orașele ardelenene un interes așa de mare pentru problemele culturale, științifice și sociale, în cât ne permitem să sperăm că, cu timpul, viața publică ardelenescă se va resimți efectiv de activitatea ei. Dacă la opera săvârșită, cu atâta osteneală, cu graiul viu de către profesorii universității din Cluj, se va adăoga și Buletinul, pus în vedere de către conducerea Extensiunii, opera va putea fi și mai bine consolidată.

Tot ceea ce am mai dori deocamdată, ar fi ca Extensiunea să trimită în provincie și pe domni profesorilor dela Facultatea de drept, spre a trezi un interes mai mare și printre avocații din provincie, cari până acum n'au putut fi câștigați decât în prea mică măsură pentru problemele culturale și sociale ale timpului.

Scoli mănăstirești. — Tânărul și zelosul episcop al Aradului, P. S. S. Grigorie Comșa, a înființat la mica mănăstire ortodoxă de dincoace de Carpați, — la Hodoș-Bodrog — o școală, menită a crește călugări conștienți de menirea tagmei lor și în acelaș timp, buni gospodari.

Gândul P. S. S este foarte bun, dar în acelaș timp și foarte greu de realizat, din cauza că pentru așa ceva lipsește cu desăvârșire tradiția și lipsește și oamenii pricepuți, cari s'o creeze.

O încercare înrudită cu aceasta se face de câțiva ani la Orfelinatul greco-catolic dela Obreja (lângă Blaj), unde se cresc surori de caritate românece. Urmând ca pildă organizarea și cultivitatea ordinelor de călugărițe romano-catolice, inițiativa dela Obreja a izbutit să pregătească în timp de 5 ani un excelent corp de surori de caritate, care și-a început acum câteva luni activitatea la Sanatoriul de tuberculoși din Aiud, unde dă probe de neîntrecut devotament și de o pricepere deosebită. Grație acestei colaborări, sanatoriul din Aiud își lasă o impresie dintre cele mai binefăcătoare.

Hotărârile Sindicatului presei române din Ardeal și Banat. — Duminică, s'a ținut adunarea generală a Sindicatului presei române din Ardeal și Banat cu participarea unui mare număr de membri

— ca o dovadă că activitatea comitetului în 1925 a fost laborioasă și a stârnit interes. Printre hotărârile de seamă ale adunării, sunt următoarele: 1) descentralizarea administrativă a sindicatului, întemeindu-se secretariate regionale în Brașov, Blaj, Sibiu, Timișoara, Arad și Oradea, cu ajutorul cărora orice hotărâre a comitetului poate fi mai ușor dusă la îndeplinire; 2) înființarea de cluburi la sediul secretariatelor pentru a se desvolta simțământul de (solidaritate profesională); 3) strângerea de colecții de ale ziarelor și revistelor locului, cărți și orice publicațiuni, datorită ziaristilor din trecut și astăzi, adunarea de notițe bio și bibliografice ale ziaristilor, pentru a se întemeia o arhivă și o bibliotecă frumoasă a Sindicatului menită să ajute redactarea temeinică de Almanahuri viitoare și aranjarea de expoziții ale presei. Sindicatul dispune de o avere frumoasă și cu un efort colectiv al publicului se va putea ridica încurând acea casă a ziaristilor în Cluj, de care legăm atât de multe speranțe. Ceva mai trebuie să se realizeze în sindicat: să se cultive principiul alegerii cu unanimitate a comitetului pentru a se păstra netulburată armonia profesională.

Un mecenat al „Astrei“. — Zilele trecute s'a stins, în orașul nostru, un bătrân idealist, care după o viață întreagă de luptă pentru realizarea unității naționale, și-a testat, la moarte, întreaga avere, de o jumătate milion de lei „Astrei“, iar frumoasa bibliotecă, pe care a strâns-o în curs de peste o jumătate de veac, liceului „Andrei Mureșanu“ din Dej. Generosul Mecenat — fost regretatul D. Monastireanu, originar din Sânmarghita, fost judecător la Huși, de unde, la vârsta

de 80 de ani s'a întors la Cluj, unde și-a dat zilele trecute, obștescul sfârșit.

Regretatul Monastireanu, a fost un model de virtute în cursul vieții lui, iar prin testarea averii lui pe seama „Astrei“ și-a asigurat pentru totdeauna numele în analele culturii neamului.

Odihnească în pace! Pilda lui găsească câți mai mulți imitatori

Însănătoșirea d-rei Ana Voileanu. — Anunțăm cu deosebită plăcere că di-

stinsa noastră pianistă, d-ra Ana Voileanu, pe care publicul clujan n'a mai avut posibilitatea să o asculte de mai bine de un an de zile, în cursul căruia a fost bolnavă. Însănătoșindu-se acum, va apărea din nou înaintea iubitorilor de muzică din localitate, în seara de 11 Februarie, când va acompania la pian pe d-na Veturia Ghibu, la concertul care va avea loc în sala Prefecturii.

SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ-FINANCIARĂ

Impozitul pe moșteniri. S-a dus și se duce o vie polemică de presă între ministrul de finanțe și economiști reputați, în chestia impozitului pe moșteniri. Lupta se dă pe principiul democratic care trebuie să stea la baza unui asemenea impozit. Fiecare să străduiește să arate că sistemul propus de el este cel mai echitabil. Toți vor să ocrotească pe cât pot mai mult averile mai mari.

Altă dată era neîngăduit cuiva să pue în discuție principiul proprietății și dreptul sfânt de moștenire. Comunist și socialist erau cele mai slabe epitete care se aruncau aceloră, care se încumetau să discute și să arate inechitatea repartiției averilor și imoralitatea moștenirilor.

Astăzi s'au schimbat lucrurile. Din interese financiare, poate mai mult din principii socialiste și burghezi susțin impunerea capitalului și a moștenirilor. Lumea a fost câștigată de ideea socialistă. Și aceasta nu este singura din ideile propovăduite de socialiști, care au câștigat opinia publică. Mergem încet dar sigur spre o transformare a societății. Și nici nu e bine să forțăm lucrurile. Revoluțiile lente sunt cele de mai bun și mai sigur efect.

Modificarea leului timbrului. Jurnalele aduc în fiecare zi vești despre noi modificări aduse legii timbrului. Cu mai multă sau mai puțină plăcere Ministrul de finanțe cedează. Până unde va merge? Ce se va alege din legea care răpea sărăcimii drepturile de a se folosi de justiția țării și care refuza gratuitatea justiției celor săraci? Era socotit bogat acel ce plătește 2000 lei, adică 40 lei buni, pe an chirie.

Învinge și la noi câteodată bunul simț!

Bugetul Uniunilor Camerelor de Comerț și Industrie. Potrivit legii de organizare a Camerelor de Comerț și industrie, bugetul Uniunilor Camerelor de Comerț este alcătuit pe baza veniturilor ce-i decurg din cota parte de 10 la sută asupra veniturilor fiecărei Camere de Comerț din țară.

Mai mult contribuie Camera din București cu 5 mil. lei, a doua Camera din Constanța cu 1.200.000 lei, a treia Camera din Ploiești cu 1.149.000 lei a patra Camera din Iași cu 639.000 lei, a cincea Camera din Cluj cu 550.000 lei și așa mai departe.

Bugetul total este de 17 mil. 700 mii lei.

Incendiile. Când e vorba de un mare incendiu ne gândim imediat la Galați. În adevăr nu e lună în care să nu se întâmple un incendiu cu pagube de milioane în acel oraș. Ard magaziile unele după altele, și

nimeni nu ia măsuri de stărpirea unui asemenea trist... obicei. Societățile de asigurare cunosc pacoștea aceasta. Tariful pentru Galați e considerabil urcat, anume: cartiere chiar greu impuse, și totuș pagubele lor sunt considerabile. Nu pot refuza asigurarea de incendiu fiindcă ar trebui să renunțe și la celelalte feluri de asigurări care le produc mai mult. Însă e desgustător să știi ca unii negustori înțeleg să-și salveze afacerile dând foc, nenorocind unora pe unii cu totul nevinovați, și să nu se ia nici-o măsură contra lor. Legile noastre sunt prea blânde pentru acești incendiatori de profesie, bandiți ai comerțului, necinstea comerțului cinstit. Judecătorii sunt prea puțin vigilenți în căutarea vinovaților și lumea e prea tolerabilă. Destul, e rușine pentru țara aceasta ca negustorii români care vin în contact cu străinătatea să fie cunoscuți ca pungăși, ca falși sau ca incendiatori.

Industriașii și asigurările sociale. Se anunțase că industriașii s'au ridicat contra proiectului legii asigurărilor sociale, că au cerut autonomia, că au cerut retragerea proiectului.

Influențele politice sunt mai tari. Industriașii au găsit între ei destui oameni ai guvernului, care să reducă pretențiile lor în această materie la „câteva modificări menite să facă legea mai aplicabilă și mai înțeleasă de patroni și de lucrători“ și la neînsemnata pretenție ca lista categoriilor de risc să o alcătuiască ca și mai înainte Asociația patronală. Halal! Prin urmare casele cercuale se vor desființa, autonomia va dispărea, iar milioanele depuse de industriașii și muncitorii Ardealului, vor fi administrate birocratic și fără înțelegere dela București.

Au apărut:

ISTORIA LITERATURII ROMANEȘTI de N. Iorga, vol. I. Ed. II. revizuită și larg întregită. București, editura librăriei Pavel Suru. Calea Victoriei 73. Prețul lei 200.

SOCIOLOGIA GENERALA de prof. univ. Traian Brăileanu, Cernăuți 1926. Prețul lei 140. Se poate comanda la redacția „Societatea de mâine“.

Sub tipar:

Dr. Iuliu Hațieganu: SIFILISUL VISGERAL MEDICAL. Prețul lei 400.

Societatea Națională de Credit Industrial.

CONVOACARE.

Potrivit art. 86 și 87 din statute, d-nii acționari al Societății naționale de credit industrial, sunt invitați a lua parte la adunarea generală ordinară, ce va avea loc în ziua de 14 Februarie 1926 în localul Băncii Naționale a României din București, ora 10 jumătate dimineața.

Vor avea dreptul a lua parte la adunarea generală toți d-nii acționari cari figurează în registrele de acționari ale societății noastre până la data de 25 Ianuarie 1926 precum și cei ce vor fi cerut înscrierea lor, printr'o scrisoare adresată societății noastre, până în ziua de 7 Febr. 1926.

D-nii acționari împiedicați a lua parte personal la această adunare generală, pot trimite procurile la sediul societății noastre până în ziua de 9 Februarie 1926.

Dacă în ziua hotărâtă nu se va întruni numărul de acțiuni prevăzute în art. 92 din statute, ședința se amână

pentru ziua de 21 Februarie 1926, ora 12, adunarea urmând a avea loc tot în localul Băncii Naționale a României din București.

Ordinea de zi a adunării generale ordinară:

1. Darea de seamă a bilanțului încheiat la 31 Decembrie 1925.

2. Descărcarea consiliului de administrație de gestiunea sa.

3. Distribuirea beneficiilor.

4. Fixarea retribuției censorilor.

5. Alegerea a doi cenzeni în locul d lor Const. Oromulu și dr. Gheron Netta al căror mandat expiră la 31 Decembrie 1926, conform art. 76 din statute.

Vechii cenzeni sunt reeligibili.

Consiliul de administrație.

Activ

BILANȚ GENERAL încheiat la 31 Decembrie 1925

Pasiv

Acționari — — — —		205218300	Capital — { Emisiunea I. —	200000000		
Casa :			Emisiunea II. —	300000000	500000000	
In numerar — — — —	54173635	70	Fond de rezervă — — — —	3644824	95	
Disponibil la bănci — — — —	73954894	26	Fond de pensii și ajutoare — — — —	488068	34	4082893
Efecte publice — — — —	4210000		Fond pentru mică Industrie — — — —	4000000		
Efecte publice ale fond. statutare	3505400	7715400	Fond pentru creanțe dubioase — — — —	10000000		
Portofoliu de scont — — — —		72307359	Fond special pentru imobil — — — —	2000000		16000000
Conturi curente :			Depunători spre fructificare — — — —			73958653
Cu garanție ipotecară — — — —	1176857217	25	Angajamente p. efecte reescontate	1634896967	03	
Cu gaj comercial — — — —	319544798		Bonuri de cassă — — — —	75000000		1709896967
Cu scrisori de garanție și credit personal — — — —	389961078	1886363043	Dobânzi cuvenite anului viitor — — — —			653040
Participațiuni industriale — — — —		51394000	Diverse conturi — — — —			4222017
Mobilier și casa de fier — — — —		1	Profit și pierdere :			
Imobil — — — —		13985000	report din 1924 — — — —	75907	93	
		2365091633	beneficiu pe 1925 — — — —	56202154	73	56278062
						2365091633
Conturi de ordine			Conturi de ordine			
Efecte de cont curent — — — —		1890250000	Depunăt. de efecte de cont curent			1890250000
Ipoteci, gajuri comerciale, cesiuni, efecte comerciale în graj, titluri în gaj, scrisori de garanție — — — —		2156455474	Depunători de ipoteci, gajuri comerciale, cesiuni, efecte comerciale în gaj, titluri în gaj, scrisori de garanție — — — —			2156455474
Garanții statutare — — — —		260000	Depunători de garanții statutare			260000
Polite de asigurare pentru ipoteci și gajuri — — — —		4772535109	Diversi, polițe de asigurare — — — —			4772535109
Conturi diverse — — — —		203855500	Conturi diverse — — — —			203855500
		9028356033				9028356033

Debit

CONTUL de PROFIT și PIERDERE încheiat la 31 Decembrie 1925

Credit

Cheltuieli generale :			Report din 1924 — — — —			75.907
Salarii și gratificații — — — —	7,910.774	75	Dobânzi, cupoane efecte publice diverse — — — —			86,571.320
Chiri, furnituri imprimate, luminat și încălzit, etc. — — — —	1,491.857	73	Dividende la participări industr.			986.560
Ajutoare și binefaceri — — — —	2,375.848	26				
Impozite — — — —	6,044.519	72				
Tantimele contractuale ale directorilor, indemnizație administratorilor-delegați și censorilor, jetoane de prezență diverse — — — —	3,532.725	45				
Fond pentru creanțe dubioase — — — —		10,000 000				
Beneficiu net :						
report din 1924 — — — —	75.907	93				
beneficiu pe 1925 — — — —	56,203.154	73				
		87,633 788				87,633 788

Președinte, **Oscar Chiriacescu**
Director, **Victor Slăvescu**

Șeful contabilității, expert contabil, **Th. Nitzu**
Director general, inginer inspector general, **Gh. Popescu**
Director, **L. Erbiceanu**

Am verificat prezentul Bilanț și Contul de Profit și Pierdere conform art. 186 din codul comercial și le-am găsit în concordanță cu registrele Cenzori: **dr. Gheron Netta**, expert contabil; **Corneliu Cioranu**, **Const. Oromulu**.

Lumea

PRETENȚIOASĂ

cumpără pretutindeni produsele

FABRICEI

"Hess"

Prima fabrică de bonboane și ciocolată din Transilvania Soc. Anon.

BRĂȘOV

Telefon 671 și 215

Acei cari folosesc telefonul

să ia la cunoștință că la finele lui Februarie apare noua

CARTE DE TELEFON

a abonaților la Rețeaua Telefonică din Cluj și întreg județul. Este cel mai bun mijloc pentru industriași și comercianți să facă reclamă în această carte de telefon. Căci e o reclamă care trăiește un an întreg. O carte de telefon doar se deschide zilnic, se cercează zilnic de zeci de mii de oameni. Concesiunea exclusivă a anunțurilor în cartea de telefon pe 1926—27 o are agenția de publicitate RUDOLF MOSSE, S. A., Cluj, Str. Regina Maria 37, căreia sunt a se trimite toate anunțurile și comenzile.

„ARTA“

magazin de antichități și lucruri de artă

CLUJ, Strada Memorandului

„Stollwerck“

Specialități de Caramelle, Cicolate, Bomboane sunt cele mai bune. Observați Numele

„Stollwerck“

Frații

„Stollwerck“

Societatea Anonimă
Brașov-București

Zilnic se poate vizita

**EXPOZIȚIA DE
ARTĂ NAȚIONALĂ**

țesături, broderii: covoare, haine preoțești, costume naționale, fileuri, obiecte gravate în piele

D-șoara VICTORIA BARIȚIU

Strada MEMORANDULUI (v. Unio-utca) No 19